

Bakalářská práce

Profesní etika učitele a prezentace vlastních postojů

Studijní program:

B0114A300069 Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání

Studijní obory:

Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání
Zeměpis se zaměřením na vzdělávání

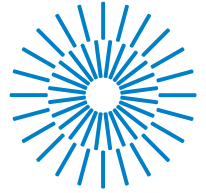
Autor práce:

Natálie Piněvská

Vedoucí práce:

PhDr. Stanislava Exnerová
Katedra filosofie

Liberec 2024

Zadání bakalářské práce

Profesní etika učitele a prezentace vlastních postojů

<i>Jméno a příjmení:</i>	Natálie Piněvská
<i>Osobní číslo:</i>	P21000459
<i>Studijní program:</i>	B0114A300069 Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání
<i>Specializace:</i>	Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání Zeměpis se zaměřením na vzdělávání
<i>Zadávací katedra:</i>	Katedra filosofie
<i>Akademický rok:</i>	2023/2024

Zásady pro vypracování:

Autorka nejprve popíše a vysvětlí principy profesní etiky českého učitele v kontextu Etického kodexu profesní komory a Ústavy ČR. Využije dostupnou odbornou literaturu. Dále se zaměří a analyzuje problematiku prezentace vlastních postojů učitelům žákům na 2. stupni ZŠ. Autorka se bude držet metodologických a organizačních pokynů vedoucího práce a bude pravidelně konzultovat postup.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování práce: tištěná/elektronická

Jazyk práce: čeština

Seznam odborné literatury:

DOROTÍKOVÁ, Soňa. Profesionální etika učitelství. Praha: Univerzita Karlova v Praze ? Pedagogická fakulta, 2003. 105 s. Školský management. Řízení školy a pedagogického procesu. ISBN 80-7290-102-8. GÖBELOVÁ, Taťána. Profesionální hodnoty a etické principy v práci učitele. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2015. 119 s. ISBN 978-80-7464-808-3. JANKOVSKÝ, Jiří. Etika pro pomáhající profese. Vyd. 1. Praha: Triton, 2003. 223 s. ISBN 80-7254-329-6. ANZENBACHER, Arno, 2001, c1994. Úvod do etiky. Vyd. v tomto překl. 3., v nakl. Academia 2. Praha: Academia. ISBN 80-200-0953-1 ČÁP, Jan a Jiří MAREŠ. Psychologie pro učitele. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. 655 s. ISBN 807178463X. KOPŘIVA, Karel, 2000. Lidský vztah jako součást profese: psychoterapeutické kapitoly pro sociální, pedagogické a zdravotnické profese. 4. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-429-X. GOSIOROVSKÝ, Ivan a Ladislav ZAPLETAL. Vybrané kapitoly z profesionální etiky: (etika v profesi manažera, podnikatelská etika, profesionální učitelství etika). Strážnice: Veřejnosprávní vzdělávací institut o.p.s., Strážnice, 2017. ISBN 978-80-905919-3-6. PELCOVÁ, Naděžda a Ilona SEMRÁDOVÁ. Fenomén výchovy a etika učitelství povolání. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2636-9. MIČICOVÁ, Barbora. Profesionální komory pedagogů/pedagogických pracovníků ve vybraných evropských zemích [online]. Praha: Kancelář Poslanecké sněmovny, 2017, 11 s. ISSN 2533-4131. Dostupné z: 1/ BELGIE (psp.cz) Pedagogická komora [online]. Praha [cit. 2023-04-26]. Dostupné z: <https://www.pedagogicka-komora.cz/>

Vedoucí práce:

PhDr. Stanislava Exnerová
Katedra filosofie

Datum zadání práce:

14. dubna 2023

Předpokládaný termín odevzdání: 30. června 2024

L.S.

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

doc. PhDr. David Václavík, Ph.D.
garant studijního programu

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

Poděkování

Ráda bych chtěla poděkovat své vedoucí bakalářské práce, PhDr. Stanislavě Exnerové za její odborné vedení, trpělivost a cenné rady týkající se tohoto tématu. Dále děkuji své respondentce, která mi poskytla rozhovor ohledně tématu etiky a prezentace vlastních názorů ve škole.

Anotace

Tato bakalářská práce zkoumá etické a profesionální hodnoty v oblasti vzdělávání, se zaměřením na roli učitele. Práce se zabývá otázkou učitelského prezentování názorů a zkoumá základní práva, etické zásady a pedagogické aspekty. Bakalářská práce se zaměřuje na etické kodexy a charakteristiky ideálního učitele, řeší problémy spojené s výkonem profese a zkoumá hranice mezi pedagogem a žákem. Práce analyzuje konkrétní příklady určité indoktrinace ve školách a prezentace názorů. V neposlední řadě se věnuje rozhovoru s učitelkou ze základní školy, která reaguje na etický kodex pedagoga a na diskuzi ohledně kontroverzních témat.

Klíčová slova:

etika, etický kodex, kodex učitele, kontroverzní témata, hodnoty a postoje, prezentace názorů, žák, učitel

Annotation

This bachelor thesis is dedicated to the exploration of the ethical and professional values in education, with a focus on the role of the teacher. The thesis addresses the issue of teachers presenting their opinions and explores basic rights, ethical principles, and pedagogical aspects. It also focuses on the ethical codes and characteristics of an ideal teacher, addressing the problems associated with the profession and exploring the boundaries between teachers and students. The thesis analyzes specific examples of certain indoctrination in schools and the presentation of opinions. Finally, it examines an interview with an elementary school teacher who responds to the educator's code of ethics and to the debate over controversial issues.

Key words:

ethics, code of ethics, teacher's code, controversial topics, values and attitudes, presentation of opinions, students, teachers

Obsah

Úvod.....	10
1. Etika.....	11
1.1. Etické kodexy	11
1.2. Profesní etika učitelů.....	12
1.2. Důvody profesní etiky pro učitelé	13
2. Charakteristiky ideálního učitele	14
3. Problémy související s výkonem pomáhající profese	16
4. Hranice mezi pedagogem a žákem	17
5. Hodnotové priority českého školství	19
6. Etický kodex učitele České republiky	20
6.1. Reakce na etický kodex učitelů České republiky	21
6.1.1. Reakce Roberta Čapka.....	21
6.1.2. Reakce Pedagogické komory.....	22
7. Etické kodexy v jiných zemí	23
7.1. Slovenská republika.....	23
7.2. Spojené státy americké (USA).....	27
7.3. Velká Británie	29
8. Ústava ČR, Listina základních práv a svobod, školní řády.....	30
8.1. Ústava ČR a Listina základních práv a svobod	30
8.2. Školní řád.....	31
8.2.1. Příklad školního řádu	31
9. Práce s vlastním názorem	32
10. Indoktrinace	35
11. Příklady kontroverzního prezentování na školách	36
11.1. Scientologie a projekt „Řekni NE drogám, řekni ANO životu“	36

11.2. Učitelka a válka na Ukrajině.....	39
11.2.1. Obžaloba a soudní procesy	40
11.2.2. Konkrétní dezinformace	42
11.2.3. Shrnutí a názor	44
12. Rozhovor	45
12.1. Cíle rozhovoru	45
12.2. Metodologie	45
12.3. Rozhovor s učitelkou	46
12.4. Shrnutí rozhovoru	49
13. Závěr.....	51
14. Seznam použitých zdrojů	53

Úvod

Etika a profesionální hodnoty hrají klíčovou roli v každé profesi, a to zejména v oblasti vzdělávání. Významné místo v tomto ohledu zaujímá role učitele, který není pouze nositelem znalostí, ale také vychovatelem a vzorem pro své žáky. Tato bakalářská práce se zabývá otázkou učitelského prezentování názorů. Je potřeba tedy znát základní práva, etické základy a pedagogické aspekty. V rámci této práce budou zkoumány různé aspekty profesní etiky, včetně etických kodexů a charakteristik ideálního učitele. Dále se bakalářská práce zaměří na problémy související s výkonem pomáhající profese, jako je syndrom vyhoření, a na hranice mezi pedagogem a žákem. Zaměří se rovněž na hodnotové priority českého školství a jejich vztah k etickému kodexu učitele České republiky. Bakalářská práce se věnuje i tématům etických kodexů v různých zemích, jako je Slovenská republika, Spojené státy americké a Velká Británie, abychom se podívali, zda se s tímto problémem zabývají kodexy pedagogů v jiných zemích. Zaměří se také na práva a povinnosti žáků a učitelů, a to v kontextu Ústavy České republiky, Listiny základních práv a svobod a na školní řád. Tato bakalářská práce se věnuje indoktrinaci a na způsoby prezentace názorů a postojů učitelů. V této práci se nachází dva příklady, ve kterých bylo žákům prezentováno téma či situace, kdy názor učitele nebyl zcela v pořádku. V neposlední řadě tato bakalářská práce obsahuje rozhovor s učitelkou ze základní školy v Praze, která odpovídala na otázky ohledně etiky ve vzdělání a na prezentaci vlastních postojů ve třídě.

1. Etika

Jedním z mnoha vědních oborů, které se zabývají mechanismy chování, je etika. Za hlavního zakladatele etiky je považován Aristoteles, který tuto vědní disciplínu primárně vztáhl k chování člověka. Bylo pro něj důležité zdůvodnit, které činy a priority v různých polích v Řecku jsou vnímány jako pozitivní a které naopak jako negativní a nežádoucí. V okamžiku, kdy člověk začne sám sebe vnímat jako subjekt jednání, a kdy si uvědomuje sociální provázanost, ve které žije, tak má určitou představu o tom, co je morální skutečnost.¹

Je velmi důležité rozlišovat pojmy etika a morálka. Tyto pojmy mezi sebou velmi úzce souvisí a jsou na sebe vázané. Etika je chápána jako teorie způsobu lidského života, chování a jednání. Morálka hodnotí lidské jednání z hlediska dobra a zla, to zejména v porovnávání se svědomím člověka. Morálku lze tedy chápat jako předmět toho, čeho se etika zabývá. Etiku označujeme jako teorii morálky, tedy jako filozofickou disciplínu zkoumající morálku, popřípadě morálně relevantní chování a jeho normy.²

1.1. Etické kodexy

U některých povolání se zaměstnanec a zaměstnavatel zavazují k plnění a přijímání etického kodexu, který je stanoven profesními normami, hodnotami a odpovědnostmi. Etické kodexy jsou určeny k posuzování chování a jednání lidí v rámci určité profese či oboru. Tyto kodexy tak definují požadavky, které musí členové profese splňovat a dodržovat. Určují to, co znamená jednat profesionálně. Profesionální kodex je souhrn etických norem, podle kterých se mají příslušníci dané profese řídit.³

V obecném označení etické kodexy usilují o jednoznačné stanovení základních hodnot a norem, na kterých stavíme a vymezujeme odbornou praxi dané profese. Usilují také o podporu postojů a chování v souladu s profesními hodnotami či o vymezení vztahů v rámci dané profese i její regulaci.⁴

---

¹ DOROTÍKOVÁ, Soňa. Profesionální etika učitelství. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2003. 105 s. Školský management. Řízení školy a pedagogického procesu. ISBN 80-7290-102-8

² JANKOVSKÝ, Jiří. Etika pro pomáhající profese. Vyd. 1. Praha: Triton, 2003. 223 s. ISBN 80-7254-329-6

³ Tamtéž

⁴ GÖBELOVÁ, Taťána. Profesionální hodnoty a etické principy v práci učitele. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2015. 119 s. ISBN 978-80-7464-808-3

Morální zásady, pravidla a normy tvoří podstatnou součást morálky určitého společenství. Reflektují vztahy mezi jednotlivci uvnitř společenství a explicitně vymezují hranice přípustného a tolerovaného chování. Některá společenství mají tendenci vyhlášovat soubor obecných regulativních pravidel tzv. mravní kodex, který vystihuje nejpodstatnější rysy platné morálky a měl by tak i funkci ideálního modelu jednání. Obsah těchto mravních kodexů tvoří zásady ve formě soudů, které mají návodný charakter. Je důležité, aby lidé jednali v souladu s tím, co uvedená zásada označuje za správné.⁵

Rozsah těchto kodexů je vymezen povahou a cíli aktivit, k nimž se vztahují. V případě profesních etik se jedná o charakter povolání a vztah k němu. Určují podobu etických pravidel, jimiž se subjekty jednání mají na půdě těchto profesí řídit.⁶

1.2. Profesní etika učitelů

Učitelství je jedno z mála profesí, které nemá ve většině evropských zemí svůj psaný etický kodex – soubor pravidel jednání. Nabízí se tedy otázka, zda je vůbec tento kodex potřeba. Někdo se může domnívat, že začínající učitel má zhruba představu o tom, co se od něj při výkonu profese očekává, z toho důvodu, že sám už jednou žákem byl a měl mnoho příležitostí poznat, jaké zvyky zhruba panují mezi učiteli a žáky. V posledních letech se mění pojetí žáka, který se stále více stává partnerem učitele a aktivním spoluvůrcem vyučování.⁷

Je důležité zdůraznit, že profesionální etika není nikdy pevně ustálena. Tato etika se formuje v interakcích mezi různými subjekty vzdělávacího procesu, jako jsou učitelé a žáci, studenti a profesori, chovanci a vychovateli, ale i mezi samotnými vychovateli. Tyto interakce jsou základem pro stanovování etických standardů a očekávání. Klíčovým aspektem je také jejich spojení s obecným cílem vzdělávání, kterým je dosažení vzdělanosti ve škole. Tento rámec si klade za cíl nejen

---

⁵ DOROTÍKOVÁ, Soňa. Profesní etika učitelství. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2003. 105 s. Školský management. Řízení školy a pedagogického procesu. ISBN 80-7290-102-8

⁶ Tamtéž

⁷ DOROTÍKOVÁ, Soňa. Profesní etika učitelství. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2003. 105 s. Školský management. Řízení školy a pedagogického procesu. ISBN 80-7290-102-8

dosahovat určitých standardů ve svém povolání, ale i stále se zdokonalovat a usilovat o nejlepší možný výkon.⁸

1.2. Důvody profesní etiky pro učitelé

Potřeba profesní etiky učitelů vyplývá ze specifik práce pomáhající profese. Rozlišuje se pět důvodů, proč učitelé potřebují profesní morálku:

1. Učitelé disponují značnou svobodou při plnění úkolů svého povolání.
2. Učitelé jsou pro své žáky vzory pro napodobení (ať už záměrně či nezáměrně).
3. Učitelé jsou hlavním spojovacím prvkem mezi vzdělávacím obsahem a žáky. Jejich práce je klíčová pro dosažení cílů vzdělávání.
4. Je velmi obtížné z vnějšku kontrolovat práci učitelů. Z tohoto důvodu je společnost odkázána na to, že nutnou kontrolu vykonávají učitelé sami.
5. Na učitele se kladou nároky, které mohou být až přehnané či dokonce nerealistické. K ochraně učitelů je nutné, abychom tyto nároky navzájem jasně rozlišily.

Základní povinnosti a odpovědnosti učitelů jsou stanoveny v příslušných právních předpisech a normách. Naopak obsah výuky je stanoven v příslušném Rámcovém vzdělávacím programu. Etika výkonu profese učitele by neměla být založena pouze na nátlaku nebo externím dohledu, ale především na internalizovaných hodnotách a morálních povinnostech jednotlivých učitelů. Klíčovým prvkem je uvědomění si, že učitelé by měli mít pevný etický základ, který vychází z vnitřních přesvědčení a hodnot. Tím by měli být schopni samostatně posuzovat a rozhodovat o tom, co je správné a etické ve své práci. To znamená, že výkon profese by neměl být řízen pouze vnějšími faktory, ale měl by být spojen s osobním přesvědčením a vnitřní odpovědností každého učitele.⁹

---

⁸ PELCOVÁ, Naděžda a Ilona SEMRÁDOVÁ. Fenomén výchovy a etika učitelského povolání. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2636-9

⁹ GÖBELOVÁ, Taťána. Profesní hodnoty a etické principy v práci učitele. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2015. 119 s. ISBN 978-80-7464-808-3

2. Charakteristiky ideálního učitele

Pokud se uvažuje o ideálních charakteristikách a vlastnostech učitele, je důležité zmínit, že se jedná pouze o hypotetickou a teoretickou konstrukci, která je určena

pro přípravu budoucích vychovatelů a učitelů. V praxi je přijatelnější být takovým učitelem, který zná své nedostatky a nedostatky svých žáků, ale je schopen s nimi na nich pracovat.¹⁰

1. Učitel by měl mít rád děti a mládež a byl schopen s nimi relevantně komunikovat.

To znamená, že komunikace by měla být nejen efektivní, ale také respektující a vhodná pro danou věkovou skupinu. Mladí lidé mají přirozený a otevřený smysl pro to, zda učitel akceptuje své žáky a dokáže je mít rád i s jejich nedostatky. Důvěra mezi učitelem a žákem je klíčovým prvkem pro úspěšný výchovně vzdělávací proces. Žáci vycítí, zda je učitel autentickou osobností, tj. zda je ve vztazích

k druhým sám sebou. Tato touha může signalizovat nejistotu o vlastním poslání a postavení ve výchovně vzdělávacím procesu. Tato otevřenost a skromnost je klíčová pro budování skutečného spojení s žáky.¹¹

2. Učitel by měl být dobře informován. Tuto charakteristiku lze chápat jako schopnost disponovat vědomostmi nebo porozuměním v oblasti předmětu výuky. Není zde kladen důraz na to znát veškeré odpovědi na otázky od žáků, ale je kladen důraz na to být schopen žákovi poskytnout radu nebo doporučení, kde odpovědi na otázku získat. V souvislosti s touto charakteristikou je také disponovat se znalostmi z oboru jako je filozofie, pedagogika, psychologie a sociologie.¹²

3. Učitel má být flexibilní. Flexibilita značí schopnost rychle se adaptovat na měnící se podmínky, jak ve třídě, tak i na různé situace. Učitel by měl být schopen měnit své postupy i z toho důvodu, že v některých dnech je potřeba i předpřipravenou hodinu vést nakonec jinak, než bylo v plánu.¹³

---

¹⁰ DOROTÍKOVÁ, Soňa. Profesionální etika učitelství. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2003. 105 s. Školský management. Řízení školy a pedagogického procesu. ISBN 80-7290-102-8

¹¹ Tamtéž

¹² Tamtéž

¹³ Tamtéž

4. Ideální učitel má být optimistický z toho důvodu, že optimismus učitele značí to, že je schopen prožít radost z učení a je zároveň schopen ji předávat. Žáci si jsou velmi dobře vědomi, kteří učitelé mají pozitivní a kteří negativní přístup ke škole a k jejímu dění. ¹⁴
5. Učitel má být modelem rolového chování. Pedagog je velmi výrazným modelem chování pro své žáky. Žáci potřebují a vyžadují vzory, které jim dají reálné poučení do života. Setkání s dobrým rolovým chováním je pro všechny učící se děti velmi důležité, jelikož to ovlivňuje formy a způsoby jejich budoucí integrity do společenského dění. ¹⁵
6. Učitel dokáže uvádět teoretické poznání do praxe. To značí schopnost nejrůznějšími způsoby využívat abstraktní vědomosti a převádět je do praktické a přijatelné podoby pro své žáky. ¹⁶
7. Učitel je důsledný a upřímný. Vysoce integrovaný učitel je schopen sdělit své třídě, co od ní očekává a pak se zasadit o to, co slíbil. Žáci tak mají pozitivní pohled na svého učitele. ¹⁷
8. Učitel je jasný a stručný. Umět se vyjadřovat jasně a stručně v ústní i písemné formě účinně napomáhá žákům, aby byli schopni dosáhnout dobré komunikace. Žáci jsou poté schopni dobře porozumět probírané látce i požadavkům od učitele. ¹⁸
9. Učitel by měl být otevřený vůči druhým a světu. Žáci si v některých situacích nedokáží sami poradit se svými emocemi a je důležité, aby v tomto případě věděli, že učitel si prošel podobnými zkušenostmi a je tak schopen žákům poradit a pomoci. Jestliže bude učitel otevřený k dění ve třídě, tak bude i on sám pociťovat poměrně velké vazby s žáky. ¹⁹
10. Učitel je trpělivý, vytrvalý a má píli. Tento požadavek vychází z toho, že učitelé jsou téměř každý den v kontaktu s žáky, kteří jsou na nejrůznějších úrovních vývoje s nejrůznějšími vlastnostmi – například s dyslektiky, s nadanými žáky, emočně frustrovanými či pomalejšími žáky. ²⁰

---

¹⁴ DOROTÍKOVÁ, Soňa. Profesní etika učitelství. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2003. 105 s. Školský management. Řízení školy a pedagogického procesu. ISBN 80-7290-102-8

¹⁵ Tamtéž

¹⁶ Tamtéž

¹⁷ Tamtéž

¹⁸ Tamtéž

¹⁹ Tamtéž

²⁰ Tamtéž

11. Učitel má být vtipný a nebrat vše pouze s vážností. Nastávají případy, kdy je potřeba trochu humoru k odlehčení situace. Je ale ovšem také velmi důležité poznat, kdy se odlehčení situace hodí a kdy ne. Učitel by si naopak neměl dělat humor z něčeho, co je pro žáky citlivé téma.²¹
12. Učitel musí být pro žáky dostatečně sebejistý. Učitel by měl mít dostatečnou míru sebedůvěry a neměl by být přehnaně arogantní a až moc sebevědomý.²²
13. Učitel musí projít pestrou přípravou na profesní dráhu. Do tohoto bodu lze také zahrnout „doplňující dovednosti“, jako jsou například mimoškolní aktivity, zájmové kroužky či vedlejší činnosti studentů. Tímto se lze také chránit před tzv. syndromem vyhoření, který často postihuje učitelské profese.²³
14. Učitel by měl být vhodně upraven a dodržovat zásady osobní hygieny. Základem je čistota, upravený vzhled a oblečení, které je akceptovatelné v dané výchovně vzdělávací situaci.²⁴

3. Problémy související s výkonem pomáhající profese

S pomáhající profesí, kam bezpochyby lze zařadit i práci učitele a pedagoga, souvisí i mnoho překážek a obtíží. Jedná se o vykonávání služeb druhým lidem, což vyžaduje určité osobnostní dispozice, vzdělání, ale i ochotu přinášet oběti. Vykonávat tyto profese nemůže každý, jelikož ne všichni mají určité predispozice k vykonávání určité pozice. Nelze říci, že každý učitel je disponován k tomu, aby vedl své žáky k rozvinutí jejich individualitě či aby učitel vnímal své žáky jako jedinečné bytosti s různými vlastnostmi a charakteristikami. Vedle řady velmi dobrých a kvalitních učitelů se také často najde velké množství těch, kteří své povolání vykonávají pouze z nutnosti.²⁵

Veškerá pomáhající povolání není možné vykonávat, aniž by při práci nebyly respektovány určité etické zásady. Některé tyto profese byly a jsou považovány za posvátná. Byly a jsou vázána na složení slibu, nejčastěji se tak v profesi lékaře, kněze či soudce. Tyto povolání tedy potřebují něco mnohem více, než jsou znalosti,

---

²¹ DOROTÍKOVÁ, Soňa. Profesní etika učitelství. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2003. 105 s. Školský management. Řízení školy a pedagogického procesu. ISBN 80-7290-102-8

²² Tamtéž

²³ Tamtéž

²⁴ Tamtéž

²⁵ JANKOVSKÝ, Jirí. Etika pro pomáhající profese. Vyd. 1. Praha: Triton, 2003. 223 s. ISBN 80-7254-329-6

zkušenosti a dovednosti. Předpokládají ryzost charakteru, určitou mravní čistotu a vědomí toho, že jsou tyto profese odpovědny vůči vyššímu mravnímu řádu. Některé pomáhající profese mají formulovány základní požadavky v etických kodexech. Tyto požadavky však mohou být náročné a pro některé profese mohou představovat také nepřiměřenou zátěž. Toto tak může vést k problémům i s psychickou, emocionální, ale i fyzickou stránkou člověka. Může to vést k naprostému vyčerpání, respektive k tzv. syndromu vyhoření.²⁶

Pod pojmem „syndrom vyhoření“ si lze představit ztrátu energie, radosti ze života či elánu. Jedná se o syndrom, který nastává zpravidla u lidí, kteří pracují s lidmi a jsou s nimi nejvíce v kontaktu. Při tomto syndromu vyhoření dochází ke stagnaci a rezignaci, kdy je člověk frustrován, reaguje podrážděně, nedůvěřivě, depresivně, apaticky či cynicky. Syndrom vyhoření je v zásadě důsledkem chronické zátěže, která je spojená s dlouhodobým nasazením pro jiné lidi.²⁷

4. Hranice mezi pedagogem a žákem

Pomyslnou hranici mezi dvěma lidmi si představujeme jako dělítko, které pomáhá určovat, co je mojí záležitostí, a co je naopak záležitostí někoho jiného. Každý však může tuto hranici vnímat zcela odlišně. V dlouhodobém vztahu se však tyto hranice poté formulují do sdíleného modelu, na kterém se shodnou všechny strany, které si hranice určují. Jasně danou hranici vůči okolí musí mít každý celek, který chce fungovat. Bez těchto hranic by fungování nebylo zcela jisté. Hranice také představuje ochrannou bariéru všeho, co je uvnitř. Je velmi důležité vnímat také hranice psychické a hranice mého „já“, které se uplatňují v mezilidských vztazích. Na prvním místě by člověk měl brát v potaz své vlastní hranice a sám sebe, teprve poté se zajímat o ostatní. Je zdravé držet se zásad, které jsou platné v mezinárodních vztazích, ale i ve vztazích mezilidských, kam patří i vztah mezi pomáhajícími a klientem, tedy i mezi pedagogem a žákem.²⁸

Jedním z problémů, který může vzniknout při pomáhání slabšímu, je splynutí. Jedná se o situaci, kdy pracovník bere záležitost klienta a žáka příliš osobně. Tímto trpí nejen pedagog, ale také i žák. Proti tomuto splývání se může pedagog chránit

---

²⁶ JANKOVSKÝ, Jiří. Etika pro pomáhající profese. Vyd. 1. Praha: Triton, 2003. 223 s. ISBN 80-7254-329-6

²⁷ Tamtéž

²⁸ KOPŘIVA, Karel, 2000. Lidský vztah jako součást profese: psychoterapeutické kapitoly pro sociální, pedagogické a zdravotnické profese. 4. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-429-X

lhostejností, což ale ve velkém množství představuje také hrozbu a problém. Splývání založené na soucitu je potřeba rozlišovat, zda se jedná o soucit či empatii (vcítění). Pokud za pedagogem přijde žák s problémem, učitel se může do žáka vcítit a lépe pochopit jeho situaci. Mohou tak ztratit pomyslnou hranici a být zaplaveni lítostí a pobouřením z toho, co se s žákem děje. V této situaci by žák více potřeboval, aby mu učitel porozuměl, ale aby také zároveň učitel neztrácel rovnováhu. Při empatii si učitel dokáže sám v sobě představit, co se v žákovi v dané situaci děje a jaké by mohly být jeho pocity. Učitel si tak je vědom toho, jak žák reaguje a v jakém je rozpoložení. Učitel však musí zůstat sám sebou. V této situaci učitel pomáhá tak, jak je potřeba a jak to vyžaduje situace, nikoliv jak to vyžadují naše emoční potřeby.²⁹

Čím více je učitel schopen empatie, tím spíše bude schopen žákům a dětem pomáhat v těžkých situacích a bude jejich „průvodcem“ v těchto náročných chvílích. Pedagog není stržen soucitem, ale je schopen plného vcítění. V takovéto situaci pak žák získává stabilní pomoc a pevnou zem pod nohama. Učitel poskytuje chráněný prostor pro žáky, kteří si uvědomili, že jsou v situaci, ve které by potřebovali pomoc či jen poradit, jak mají postupovat dál. Tím, že učitel nechává žákovi prostor, tak mu dává najevo, že se žák může vyprávět ze svých potíží. Učitel tímto získává ujištění do budoucna, že pokud další žák bude v náročné situaci, tak není problém za učitelem dojít a promluvit si s ním o problémech, které žáka tíží.³⁰

Pomáhající profese si jsou vědomy toho, že lidský vztah pomáhajícího pracovníka ke klientům má značný význam, a proto existují jistá řešení. Tím jsou etické zásady profese. Některé požadavky, které jsou v etických kodexech jsou zcela nemožné uskutečnit a jsou spíše chápány jako jisté přihlášení se k ideálům, o kterých se ví, že jsou nedosažitelné. Naopak jiné požadavky v etickém kodexu jsou brány závazně.³¹

---

²⁹ KOPŘIVA, Karel, 2000. Lidský vztah jako součást profese: psychoterapeutické kapitoly pro sociální, pedagogické a zdravotnické profese. 4. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-429-X

³⁰ Tamtéž

³¹ Tamtéž

5. Hodnotové priority českého školství

Lidská osobnost je bytostí vychovávanou, ale i vychovávající – vychováváme zároveň sebe, ale i ostatní lidi kolem nás. Mezi nejdůležitější prostředí, ve kterém probíhají tyto vzdělávací a výchovné aktivity, jsou rodina a škola. Existovalo mnoho teorií o tom, jakou cestou by se mělo školství vydávat. V roce 2001 byla vydána tzv. Bílá kniha. Jednalo se o Národní program rozvoje vzdělání v České republice a byla publikována Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.³²

Z hlediska hodnot je významné zdůraznit stěžejní cíle vzdělávání a výchovy – časově stabilní a politicky konsensuální vize o tom, jaké jsou priority institucionalizované výchovy a vzdělání. Stručně lze tyto základní cílové tendence shrnout do osmi bodů:

1. Rozvoj lidské individuality – fyzické i psychické zdraví, kultivace a podpora seberealizace, kognitivní, psychomotorický a afektivní rozvoj, tvůrčí potenciál lidí jako zdroj rozvoje a hospodářské prosperity země.
2. Zprostředkování historicky vzniklé kultury společnosti obsažené ve vědách, umění, technice, pracovních dovednostech, morálních a spirituálních hodnotách – zajištění kontinuity minulosti, přítomnosti a budoucnosti, začlenění jedince do společenského dění, rozvoj národní, jazykové, ale i kulturní identity.
3. výchova k ochraně životního prostředí – zajištění udržitelného rozvoje společnosti, odstraňování chudoby a aktivní utváření zdravého životního prostředí.
4. Posilování soudržnosti společnosti – zajištění rovného přístupu ke vzdělání, vyrovnávání sociálních, kulturních, zdravotních, etnických a regionálních nerovností.
5. Podpora demokracie a občanské společnosti – znalost vlastní důstojnosti, respekt k právům a svobodám ostatních, mediální výchova, kritické a nezávislé myšlení občanů.
6. Výchova k partnerství, spolupráci a solidaritě v evropské i globalizující se společnosti – snaha o život bez konfliktů ve společenství druhých lidí, národů, jazyků, menšin, kultur a respekt k odlišnostem.³³

---

³² DOROTÍKOVÁ, Soňa. Profesionální etika učitelství. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2003. 105 s. Školský management. Řízení školy a pedagogického procesu. ISBN 80-7290-102-8

³³ Tamtéž

7. Zvyšování konkurenceschopnosti ekonomiky a prosperity společnosti – rozvoj lidských zdrojů jako základního faktoru ekonomického rozvoje, pružnost, kvalifikace a přizpůsobení pracovní síly, schopnost inovace a změny, využívání nových technologií a zvyšování úrovně řízení.
8. Zvyšování zaměstnatelnosti – schopnost trvalého uplatňování na trhu práce doma i v zahraničí, orientace na obory globálního trhu práce (informační technologie, práce s informacemi, kritické myšlení).³⁴

6. Etický kodex učitele České republiky

V učitelské profesi až do roku 2022 nebyl žádný etický kodex, podle kterého by se mohli pedagogové a zaměstnanci škol řídit. Ve spolupráci učitelů, Ministra školství, mládeže a tělovýchovy, České školní inspekce, Asociace děkanů pedagogických fakult, ředitelských asociací, České středoškolské unie a Unie rodičů vznikl etický kodex, který má řešit situace, se kterými se učitelé každý den setkávají, a ve kterých se nelze řídit pouze zákonem. Podle školního inspektora Tomáše Zatloukala, může tento etický kodex dát ředitelům návod, jak se postavit k některým sporům, které řeší i Česká školní inspekce. *„Řešíme učitele, kteří šíří dezinformace. Nebo stížnosti rodičů, že učitelé některá témata nepojímají v souladu s názorem rodiny. Ředitelé se tak nyní mohou na etický kodex odvolat,“* tvrdí Tomáš Zatloukal.³⁵

Etický kodex učitele má ukázat, kam jako učitelé směřujeme a je zároveň hodnotovým a postojovým rámcem. Tento etický kodex obsahuje deset základních principů:

1. „Učitel vytváří prostředí, ve kterém se každé dítě cítí bezpečně“
2. „Učitel přijímá spoluodpovědnost za sebe a svět, v němž žije, a vede k tomu i své žáky.“
3. „Učitel uznává své kolegy a jejich profesní sebepojetí. Svoji výuku průběžně podporuje reflexi a sdílí zkušenosti s ostatními kolegy.“
4. „Učitel respektuje práva rodičů a zákonných zástupců žáka, vnímá je jako partnery a naslouchá jim.“

---

³⁴ DOROTÍKOVÁ, Soňa. Profesní etika učitelství. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2003. 105 s. Školský management. Řízení školy a pedagogického procesu. ISBN 80-7290-102-8

³⁵ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Online. Učitelé mají nový etický kodex, který reaguje na výzvy 21. století. 2022. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/ucitele-maji-novy-eticky-kodex-ktery-reaguje-na-vyzvy-21>. [cit. 2024-03-19].

5. „Učitel je vnímavý ke kulturním a sociálním rozdílům společenství, v němž působí.“
6. „Učitel kontinuálně usiluje o rozvoj své profesní odbornosti v souladu s nejnovějšími vědeckými poznatky.“
7. „Učitel připravuje děti na život ve stále se měnícím světě a soustavně zvyšuje jejich digitální kompetence.“
8. „Učitel pracuje udržitelně, a to s ohledem na své vlastní síly i životní prostředí.“
9. „Učitel nezneužívá svého postavení a nevystupuje vůči žákům z pozice moci.“
10. „Učitel propojuje vzdělávání ve škole s volnočasovými zájmy žáka.“³⁶

6.1. Reakce na etický kodex učitelů České republiky

S etickým kodexem učitelů České republiky nesouhlasí všichni. Tato kapitola se zaměřuje na reakce od Roberta Čapka, českého učitele a lektora, a také na reakci Pedagogické komory.

6.1.1. Reakce Roberta Čapka

Robert Čapek, lektor, psycholog a učitel didaktiky, na etický kodex reaguje velmi negativně. Tento etický kodex vnímá spíše jako desatero, které někdo vytvoří během jednoho semináře se studenty z pedagogické fakulty. Nepodobá se vůbec etickému kodexu, který mají lékaři či učitelé a pedagogové na Slovensku.³⁷

Robert Čapek se u jednotlivých bodů pozastavuje a vysvětluje, co by jako učitel didaktiky, psycholog a lektor změnil. Nejčastěji negativně reaguje na formulaci daných vět a nejednotnost těchto bodů. Tvrdí, že bod číslo osm „Učitel pracuje udržitelně, a to s ohledem na své vlastní síly i životní prostředí“ je ze všech bodů ten nejhorší, to z toho důvodu, že učitel, který myslí na své potřeby má později jeden z hlavních příznaků syndromu vyhoření – učitel ve své profesi začíná upřednostňovat své benefity.³⁸

Jedním z důvodů, proč Robert Čapek nesouhlasí s tímto kodexem je takový, že do formulace a vytvoření tohoto kodexu se zapojilo méně učitelů, než by mělo být. Tvrdí, že na tvorbě se podíleli lidé, kteří nemají o této problematice takový přehled, jako skuteční učitelé, kteří by měli nejlépe vědět a znát, jaké body a charakteristiky

---

³⁶ Učitelův kodex. Online. 2024. Dostupné z: <https://ucitelskykodex.cz/>. [cit. 2024-03-23].

³⁷ Robert Čapek. Online. Etický kodex učitele: desatero, které budí pobavený úsměv i odpor. 2022. Dostupné z: <https://robertcapek.cz/eticky-kodex-ucitele-desatero-ktere-budi-pobaveny-usmev-i-odpor/>. [cit. 2024-04-03].

³⁸ Tamtéž

by byly potřeba v kodexu upřesnit. Některé školy a univerzity mají své vlastní kodexy, podle kterých se řídí a chovají. Katedra pedagogiky a psychologie fakulty Univerzity Hradec Králové má od roku 2003 Kabinet etické výchovy, který se účastnil na realizaci kurzů etické výchovy či napomáhal akreditaci učitelského studia Etické výchovy. Na těchto základech vzniklo roku 2021 Centrum pro etiku a rozvoj charakteru (CECR).³⁹

Centrum pro etiku a rozvoj charakteru řeší a pracuje s problémy, které souvisí s filozofickými, psychologickými, ale především pedagogickými tématy. Jejich cílem je tematizovat, kultivovat a posilovat myšlenku celostního formování charakteru. Univerzita Hradec Králové společně s tímto centrem rozvoje pořádají vzdělávací aktivity a semináře, které jsou určené pro žáky, studenty, učitele i veřejnost. Při těchto přednáškách se vyjadřují k aktuálním etickým tématům ve společnosti. K propagaci jim také pomáhají texty a učebnice, které tvoří. Mezi příklad lze uvést Učíme etickou výchovu od autorky Novákové z roku 2006, či Psychologie morálky a výchova charakteru, kterou napsal Vacek v roce 2013.⁴⁰

6.1.2. Reakce Pedagogické komory

Spolek Pedagogická komora se stejně jako Robert Čapek vyjadřuje negativně a distancuje se od etického kodexu, který vznikl pro učitele České republiky. Spolek argumentuje tím, že na tvorbě kodexu se podílelo minimální množství organizací, které by sdružovaly přímo učitele. Dále argumentují tím, že tento učitelský kodex nemá takové kvality, jaké mají ostatní kodexy pro jiné profese. Prezident spolku, Radek Sárközi reaguje slovy „*Profesní etický kodex má smysl pouze tehdy, pokud ho vydá příslušná profesní komora, která nad jeho dodržováním následně bdí*“. Česká lékařská komora má etickou komisi, podle které vznikl etický kodex. Pomocí tohoto kodexu se pacienti mohou bránit v případě, že s nimi bude jednáno a zacházeno neetickým způsobem. V případě kodexu pro učitele nic takového není.⁴¹

---

³⁹ Robert Čapek. Online. Takzvaný etický kodex vznikl neeticky: mlžení, klam a lež. 2022. Dostupné z: <https://robertcapek.cz/takzvaný-etický-kodex-vznikl-neeticky-mlžení-klam-a-lež/>. [cit. 2024-04-03].

⁴⁰ Cesty etické výchovy v České republice. Online. Centrum rozvoje charakteru. Dostupné z: <https://www.cerc.cz/eticka/cesty-eticke-vychovy-v-ceske-republice>. [cit. 2024-04-03].

⁴¹ Etický kodex učitele vznikl zcela netransparentně a za zády učitelů. Online. PEDAGOGICKÁ KOMORA. 2022. Dostupné z: <https://www.pedagogicka-komora.cz/2022/12/eticky-kodex-ucitele-vznikal-zcela.html>. [cit. 2024-04-03].

7. Etické kodexy v jiných zemích

Tato kapitola se zaměřuje na Slovenskou republiku, Velkou Británii a Spojené státy americké, kde již v pedagogické profesi je zaveden etický kodex. Pro porovnání toho, jak etické kodexy pro pedagogy mohou vypadat a co vše obsahují.

7.1. Slovenská republika

V roce 2019 Ministerstvo školství, vědy, výzkumu a sportu Slovenské republiky vydává Etický kodex pedagogických zaměstnanců a odborných zaměstnanců, jehož cílem je poskytnout základní rámec toho chování pedagogických zaměstnanců či jiných odborných zaměstnanců škol. Do kategorie pedagogického zaměstnance patří učitel, vychovatel, mistr odborné výchovy, školní trenér, pedagogický asistent či speciální pedagog. Do kategorie odborných zaměstnanců patří školní psycholog, kariérní poradce, logoped či sociální pedagog. Jsou vytyčeny čtyři základní kategorie, které poté obsahují jednotlivé principy.⁴²

1. „Poslanie a morálka pedagogického zamestnanca alebo odborného zamestnanca“

- Pedagogický i odborný personál má za úkol vychovávat, vzdělávat a podílet se na formování osobnostních kvalit žáků. Jejich cílem je také vyučovat důvěře a úctě k druhým, schopnosti vážit si svobody, přijímat odpovědnost a jednat spravedlivě. Své chování a odbornou činností přispívají k rozvoji kultury mezilidských vztahů a podpoře morálních společenských hodnot a tradic.
- Pedagogičtí a odborní pracovníci mají morální povinnost kriticky hodnotit a odstraňovat diskriminační praktiky v souladu s respektováním názorové plurality, demokracie a společenské prospěšnosti.
- Pedagogický nebo odborný pracovník si je vědom své společenské odpovědnosti a důležitosti své práce. Rozumí, že výchovné a vzdělávací procesy ovlivňují úroveň vzdělání a morálky žáků, a tím i budoucnost celé společnosti.
- Pedagogický nebo odborný pracovník dodržuje právní a další předpisy týkající se jeho práce a aktivně přispívá ke zlepšování veřejného života.

---

⁴² Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky. Online. Etický kódex pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov. Dostupné z: <https://www.minedu.sk/eticky-kodex-pedagogickych-zamestnancov-a-odbornych-zamestnancov/>. [cit. 2024-03-14]

2. „Vzt'ah pedagogického zamestnanca alebo odborného zamestnanca k sebe samému a k výkonu pracovnej činnosti“
  - Pedagogický alebo odborný pracovník rozvíjí svou osobní identitu a morální integritu prostřednictvím sebepoznání a etického jednání, což je klíčem k jeho plnohodnotné profesní realizaci a představuje vzor pro žáky a společnost.
  - Pedagogický nebo odborný pracovník při své práci má svobodu volby, ale také nese odpovědnost za etické jednání.
  - Pedagogický nebo odborný pracovník spojuje svou profesionalitu s identifikací se svou prací a snahou být morální a odbornou autoritou.
  - Pedagogický nebo odborný pracovník prostřednictvím celoživotního vzdělávání kultivuje svou osobnost a přenáší znalosti a dovednosti ve výchovně-vzdělávacím procesu.
  - Pedagogický nebo odborný pracovník usiluje o kolegiální v pracovním prostředí a přispívá k vytváření spolupracující komunity.
  - Pedagogický nebo odborný pracovník při své práci je nositelem lidskosti, empatie a kompetence a v hodnotícím přístupu je objektivní a spravedlivý. Při osobních setkáních dodržuje principy etické komunikace.
3. „Vzt'ah pedagogického zamestnanca alebo odborného zamestnanca k žiakom, zákonným zástupcom a k zástupcom zariadenia“
  - Pedagogický nebo odborný pracovník respektuje všechny žáky a jejich zákonné zástupce bez ohledu na osobní charakteristiky.
  - Pedagogický nebo odborný pracovník dbá na jejich blaho a individuální potřeby.
  - Pedagogický nebo odborný pracovník vykonává svou práci kompetentně a zodpovědně.
  - Pedagogický nebo odborný pracovník podporuje rozvoj etických postojů a kritického myšlení žáků.
  - Pedagogický nebo odborný pracovník aktivně chrání žáky před sociálními riziky.
  - Pedagogický nebo odborný pracovník spolupracuje s rodiči a informuje je o pokroku dětí.
  - Pedagogický nebo odborný pracovník citlivě vnímá kulturní a výchovné pozadí rodiny.

- Pedagogický nebo odborný pracovník nepoužívá manipulaci a podporuje svobodu myšlení žáků.
  - Pedagogický nebo odborný pracovník prezentuje kontroverzní témata vyváženě.
  - Pedagogický nebo odborný pracovník rozvíjí schopnost žáků analyzovat společenskou situaci.
4. „Vzt'ah pedagogického zamestnanca alebo odborného zamestnanca k sebe samému, ku kolegom, k žiakom, ku škole a k verejnosti“.
- Pedagogický nebo odborný pracovník podporuje týmovou práci ve výchově a vzdělávání.
  - Pedagogický nebo odborný pracovník řídí se strategiemi a cíli školy.
  - Pedagogický nebo odborný pracovník otevřeně komunikuje o problémech a aktivně hledá řešení.
  - Pedagogický nebo odborný pracovník respektuje autonomii a jedinečnost kolegů.
  - Pedagogický nebo odborný pracovník při uplatňování svých kompetencí dodržuje etické zásady ve vztazích se všemi zúčastněnými stranami.
  - Pedagogický nebo odborný pracovník aktivně se zapojuje do školních aktivit a podílí se na výchově a chodu školy.
  - Pedagogický nebo odborný pracovník dokáže vysvětlit, zdůvodnit a nést odpovědnost za své postupy.
  - Pedagogický nebo odborný pracovník ochrání čest, důstojnost a soukromí sebe i ostatních.
  - Pedagogický nebo odborný pracovník nepoužívá své postavení k manipulaci nebo osobnímu prospěchu.
  - Pedagogický nebo odborný pracovník odmítá diskriminaci a škodlivé chování vůči ostatním.
  - Pedagogický nebo odborný pracovník neignoruje neetické chování kolegů a aktivně proti němu kroky podniká.
  - Pedagogický nebo odborný pracovník podporuje začleňování žáků se speciálními potřebami a spolupracuje s příslušnými organizacemi.
  - Pedagogický nebo odborný pracovník podílí se na tvorbě školní kultury a komunikuje s veřejností.

- Pedagogický nebo odborný pracovník vyjadřuje své občanské postoje a názory veřejně s ohledem na etické principy, včetně publikování na sociálních sítích.⁴³

Tento etický kodex obsahuje základní morální principy, které by měl každý pedagogický zaměstnanec dodržovat, jak už k sobě samému, tak ale i k ostatním zaměstnancům školy, žákům, rodičům, nebo také jiným fyzickým osobám, které mají dítě v osobní či pěstounské péči. Etický kodex slouží jako ochrana nejvyšších lidských hodnot, důstojnosti člověka a svobody na cestě za vzděláním v duchu demokratických a kulturních principů, které jsou zakotveny v Ústavě Slovenské republiky. Akceptování tohoto etického kodexu znamená přijetí osobního morálního závazku při výkonu své pracovní činnosti.⁴⁴

---

⁴³ Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky. Online. Etický kódex pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov. Dostupné z: <https://www.minedu.sk/eticky-kodex-pedagogickych-zamestnancov-a-odbornych-zamestnancov/>. [cit. 2024-03-14]

⁴⁴ Tamtéž

7.2. Spojené státy americké (USA)

Etický kodex pro pedagogické zaměstnance (Code of Ethic for Educator) je v Spojených státech amerických již od roku 1994, kdy byl tento kodex vytvořen neziskovou organizací Asociací amerických pedagogů (Association of American Educator).⁴⁵

Etický kodex v USA se staví na několika pravidlech, které jsou nejdůležitější a každý by se měl snažit o jejich dodržování. Tyto pravidla se označují zkratkou SMART, jednotlivá písmena označují slova jako konkrétnost, měřitelnost, dosažitelnost, realismus a časová vyměřenost.⁴⁶

Jsou rozděleny čtyři základní kategorie, do kterých patří Etické chování vůči studentům, Etické chování vůči praktikám a výkonům, Etické chování vůči kolegům a Etické chování vůči rodičům a komunitě. V těchto čtyřech kategoriích se vždy vyskytují konkrétní body, které spadají do dané kategorie.

1. Etické chování vůči studentům

- Pedagog jedná ohleduplně a spravedlivě s každým žákem, snaží se řešit problémy, včetně kázně, které jsou v souladu se zákonem a školním řádem.
- Pedagog úmyslně nikdy nevystavuje žáky znevažování.
- Pedagog nevyzrazuje osobní informace o žácích, pokud tedy není vyžádáno zákonem.
- Pedagog se snaží o ochránit žáka před podmínkami, které jsou pro jeho učení, zdraví a bezpečnost nepříznivé.
- Pedagog se snaží prezentovat fakta bez kreslení, zaujatosti či osobních předsudků.

2. Etické chování vůči praktikám a výkonům

- Pedagog žádá, přijímá nebo přiděluje pozici a odpovědnost na základě odborné kvalifikace a dodržuje podmínky, které jsou součástí smlouvy či dohody.
- Pedagog se stará o své duševní a fyzické zdraví a také o svoji sociální obezřetnost, která je nezbytná k plnění jeho pracovních povinností a úkolů.
- Pedagog pokračuje ve svém vzdělávacím profesním růstu.

---

⁴⁵ Code of Ethics for Educators. Online. Association of american educators. Dostupné z: <https://www.aacteachers.org/index.php/about-us/aae-code-of-ethics>. [cit. 2024-04-04].

⁴⁶ Tamtéž

- Pedagog dodržuje psané školní zásady, platné zákony a předpisy, které jsou v souladu s tímto etickým kodexem.
  - Pedagog záměrně nepřekrčuje zásady školy nebo jiných vzdělávacích organizací, ale zřetelně je odlišuje od svých vlastních názorů.
  - Pedagog poctivě zaznamenává a účtuje veškeré finanční prostředky, které mu byly předány a svěřeny.
  - Pedagog nevyužívá profesionálních či osobních privilegií pouze ve svůj prospěch.
3. Etické chování vůči kolegům
- Pedagog nevyzrazuje osobní informace ostatních učitelů, pokud tedy není vyžádáno zákonem.
  - Pedagog úmyslně neuvádí nepravdivé a lživé informace o svých kolezích či školnímu systému.
  - Pedagog nezasahuje do svobody volby jiného učitele a snaží se eliminovat nátlak, který nutí pedagogy k podpoře akcí a ideologií, které porušují individuální profesní integritu.
4. Etické chování vůči rodičům a komunitě
- Pedagog se snaží s rodiči komunikovat o veškerých informacích, které by měly být v zájmu žáka odhaleny.
  - Pedagog se snaží o porozumění a respektu hodnot a tradic různých kultur, které jsou zastoupeny v komunitě a ve školní třídě.
  - Pedagog projevuje pozitivní a aktivní roli ve škole a vztazích v komunitě.⁴⁷

---

⁴⁷ Code of Ethics for Educators. Online. Association of american educators. Dostupné z: <https://www.aacteachers.org/index.php/about-us/aac-code-of-ethics>. [cit. 2024-04-04].

7.3. Velká Británie

Ve Velké Británii etický kodex pro pedagogy vznikl v roce 2012. Etický kodex s názvem Teacher's Standards definuje minimální úroveň, která se od učitelů a praktikantů očekává. Ve Velké Británii mají kodex rozdělen na Preambuli, Část jedna: Učení a Část dvě: Osobní a profesionální chování. První část je rozdělena na osm základních bodů, které jsou poté detailněji rozepsány s tím, co vše do jednotlivých bodů patří a co si pod tím představit.⁴⁸

1. Preambule – učitelé mají na prvním místě vzdělání svých žáků a nesou zodpovědnost za dosažení nejvyšších možných standardů, jak v práci, tak i v životě. Učitelé mají znalosti předmětu, jsou sebekritičtí a mají zdravý vztah ke své profesi.
2. Část jedna: Učení
  - Pedagog musí nastavit vysoké nároky, které žáky inspirují, motivují a jsou pro ně výzvou.
  - Pedagog musí podporovat pokrok žáků a jejich výsledky.
  - Pedagog musí prokázat dobré znalosti předmětu a školního kurikula.
  - Pedagog musí dobře naplánovat a odučit strukturovanou hodinu.
  - Pedagog musí přizpůsobit učení žákům tak, aby odpovídalo jejich potřebám a možnostem.
  - Pedagog musí vytvářet přesné a produktivní hodnocení
  - Pedagog musí efektivně zvládat chování a vytvářet bezpečné prostředí pro učení
  - Pedagog musí plnit širší profesní povinnosti
3. Část dvě: Osobní a profesionální chování
  - Pedagogové udržují důvěru veřejnosti v profesi učitele, také udržují vysoké nároky etiky a chování ve škole i mimo ni
  - Pedagogové musí mít náležitý a profesionální respekt k zásadám a řádu školy, ve které vyučují, udržují vysoké standardy ve své docházce a dochvilnosti
  - Pedagogové musí rozumět a vždy jednat v souladu se zákonem, který stanovuje jejich profesní povinnosti a odpovědnosti⁴⁹

---

⁴⁸ Teachers' standards. Online. GOV.UK. 2021. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/publications/teachers-standards>. [cit. 2024-04-04].

⁴⁹ Tamtéž

8. Ústava ČR, Listina základních práv a svobod, školní řády

Tato kapitola se zaměřuje na zákony, které má každý člověk a na zákony a práva, která jsou spojená se vzděláním. Při úvahách o vhodnosti či nevhodnosti prezentování vlastních názorů žákům se můžeme a máme opírat také o základní dokumenty jako jsou: Ústava České republiky, Listina základních práv a svobod či školní řády. V těchto dokumentech jsou formulovány principy a hodnoty, ale také konkrétní pravidla.

8.1. Ústava ČR a Listina základních práv a svobod

Ústava České republiky je právní dokument, který stanovuje právní rámec pro fungování státu a zaměřuje se také na vztahy mezi jeho orgány a občany. Listina základních práv a svobod je právní dokument, který uznává neporušitelnost přirozených práv člověka. Mezi Listinou základních práv a svobod, Ústavou ČR a vzděláváním existuje několik možných propojení.^{50,51}

- Právo na vzdělání – každý člověk má právo na to, se vzdělávat a školní docházka je povinná.
- Bezplatné vzdělávání – každý občan má právo na to, se bezplatně vzdělávat na základních, středních a vysokých školách. Stát má tedy povinnost veřejných škol, které jsou dostupné všem občanům.
- Ochrana práv ve vzdělání – je garantována ochrana základních práv ve vzdělání, včetně práva na svobodu projevu, náboženského vyznání a nediskriminaci. Všichni lidé jsou svobodní a rovni, jak v důstojnosti, tak i v právech. V tomto hledu by tedy ve vzdělávání nemělo docházet k žádné formě diskriminace, například na základě pohlaví, rasy, náboženství či sociálního původu.
- Právo na svobodu myšlení a názoru – všichni mají právo vyjádřit své názory slovně, písemně, prostřednictvím tisku, obrazů nebo jiným způsobem, a také svobodně hledat, přijímat a šířit myšlenky a informace bez ohledu na státní hranice.

---

⁵⁰ Ústava ČR. Online. Zákony pro lidi. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-1>. [cit. 2024-04-10].

⁵¹ Listina základních práv a svobod. Online. Zákony pro lidi. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>. [cit. 2024-04-10].

8.2. Školní řád

Školní řád je dokument, který stanovuje pravidla chování a fungování ve škole. Obsahuje směrnice pro žáky, pedagogy, rodiče a další zaměstnance školy týkající se disciplíny, bezpečnosti, organizace vyučování, hodnocení žáků, ale i dalších aspektů života ve školním prostředí. Školní řád musí být dostupný pro všechny jeho aktéry, v tomto případě tedy pro žáky, učitelé, ale také i rodiče a ostatní zaměstnance školy. Žáci, studenti, zaměstnanci školy i učitelé musí být se školním řádem seznámeni, kvůli školnímu zákonu, který udává, zákonnou povinnost dodržovat školní řád.

8.2.1. Příklad školního řádu

Pro příklad toho, jak může vypadat, a co může obsahovat školní řád si ukážeme na školním řádu Základní školy, Základní umělecké školy a Mateřské školy ve Frýdlantě. Základní škola má ve svém řádu osm kategorií, některé z nich jsou rozdělené do dalších bodů. V této kapitole se zaměříme pouze na kategorii „Práva a povinnosti žáků a jejich zákonných zástupců ve škole a podrobnosti o pravidlech vzájemných vztahů s pracovníky školy“. Tato kategorie je rozdělena na dvě podkategorie.⁵²

1. Práva a povinnosti žáků – žáci mají právo na vzdělávání a školské služby podle školského zákona a být informováni o průběhu a výsledcích svého vzdělávání. Dále mají právo zakládat v rámci školy samosprávné orgány žáků, volit a být do nich voleni, pracovat v nich a prostřednictvím nich se obracet na ředitele školy nebo školskou radu, kteří jsou povinni se stanovisky a vyjádřeními těchto orgánů zabývat a své stanovisko k nim odůvodnit. Žáci také mají právo vyjadřovat se ke všem rozhodnutím týkající se podstatných záležitostí jejich vzdělávání s pozorností odpovídající jejich věku a stupni vývoje. Kromě toho mají nárok na informace a poradenskou pomoc školy v záležitostech týkajících se vzdělávání a na ochranu před jakoukoli formou diskriminace a násilí. Mají právo na svobodu myšlení, projevu, shromažďování, náboženství, odpočinek a dodržování základních psychohygienických podmínek a právo být seznámeni se všemi předpisy se vztahem k jejich pobytu a činnosti ve škole. Nakonec mají také právo dodržovat pitný režim i v průběhu vyučovací hodiny. Žáci jsou povinni řádně

---

⁵² Základní škola, Základní umělecká škola a Mateřská škola, Frýdlant. Online. Dostupné z: https://www.zsazusfrydlant.cz/?page_id=3930. [cit. 2024-04-10].

docházet do školy nebo školského zařízení a řádně se vzdělávat. Dále mají povinnost dodržovat školní řád, předpisy a pokyny školy týkající se ochrany zdraví a bezpečnosti. Kromě toho mají povinnost plnit pokyny pracovníků školy vydané v souladu s právními předpisy a školním nebo vnitřním řádem.⁵³

2. Pravidla chování žáků – žák se ve škole chová slušně k dospělým i jiným žákům, dbá pokynů pedagogů a provozního personálu, dodržuje školní řád a pravidla odborných učeben a dbá na bezpečnost všech osob. Žáci mají povinnost chránit své vlastní zdraví i zdraví svých spolužáků. Zakázány jsou též projevy násilí, šikany, rasismu a diskriminace, jak v areálu školy, tak i mimo něj. Do školy nesmí nosit předměty nesouvisející s výukou, mobilní telefony a cenné předměty se uchovávají podle pokynů školy. Používání mobilních telefonů a zařízení pro záznam je povoleno pouze se souhlasem učitele. Závažné případy hrubých útoků či narušení vzdělávání budou považovány za závažné porušení pravidel. Škola může přijmout opatření k zabránění takového chování.⁵⁴

Všichni žáci jsou povinni znát školní řád své školy a chovat se podle něj. Může se však stát, že nastanou situace, které nejsou v souladu se školním řádem, to může vést ke kázeňskému opatření, jedná se například o napomenutí třídního učitele či také důtka ředitele školy.⁵⁵

9. Práce s vlastním názorem

Učitelé by se měli naučit, jak se zapojit do dialogu s žáky, kteří jsou jiného názoru, než je sám učitel a pedagog. Je důležité tyto odlišné hodnoty respektovat. Nesmí se však opomenout, že některé názory nejsou zcela přijatelné. Některá témata mohou být například rasistického či homofobního podtextu. Je důležité dát si jako vyučující pozor na tyto názory. Všichni si jsme dle Listiny základních práv a svobod rovni, nehledě na barvu pleti, rasu, sociálního postavení či náboženského vyznání. Pokud jsou názory prosazovány, měly by být v souladu s určitými hranicemi, které jsou popsány například Ústavou České republiky. Do školního prostředí se začínají více dostávat kontroverzní otázky a témata, která by mohla otevírat závažné pedagogické otázky, jako například, jak chránit žáky citlivé na dané téma, jak zabránit

---

⁵³ Základní škola, Základní umělecká škola a Mateřská škola, Frýdlant. Online. Dostupné z: https://www.zsazusfrydlant.cz/?page_id=3930. [cit. 2024-04-10].

⁵⁴ Tamtéž

⁵⁵ Tamtéž

sporům ve třídě, a především také jak by učitel měl vyučovat tuto problematiku, tak, aby byl nestranný a nebylo by možné výuku kritizovat pro předpojatost. Pokud se řeší kontroverzní témata může se často objevovat riziko předpojatosti (risk of bias). Některé případy naznačují předpojatost žáků ohledně nějakého tématu, ale toto riziko platí také na učitele a na to, že budou z předpojatosti obviňováni. Jsou diskutovány různé styly výuky a toho, jak moc minimalizují riziko předpojatosti. Je důležité vnímat to, jak se učitelé vypořádávají se svými zkušenostmi, názory a postoji, a také jak se rozhodnou tyto vlastní přesvědčení žákům předat. Jeden z možných rozdělení stylů výuky a postoje učitele při řešení kontroverzních témat je:⁵⁶

- „Neutrální moderátor“ – přístup učitele vyžaduje, aby nesdělával žádné své osobní názory, postoje a preference. Učitel má pouze funkci moderátora v diskuzi a nechává své žáky, aby o tématu mluvili sami. Tento způsob však může být negativní v tom, že žáci mohou předkládat nepravdivá fakta. To, že učitel svým žákům nic neřekne může vést rovněž ke zpochybnění důvěry před třídou.
- „Vyvážený postoj“ – učitel by měl žákům představit všechny možné argumenty a pohledy na danou věc, přičemž by neměl odhalit jeho vlastní postoj k dané problematice a tématu. Tím, že učitel přednese různé názory může žákům dát novou perspektivu na situaci a představit jim myšlenky, na které by sami nepřišli. To však může vyvolávat pocit toho, že všechny názory jsou stejně podložené důkazy a jsou stejně rozumné. Také se mohou objevovat extrémní postoje na danou problematiku.
- „Dáblův advokát“ – od učitele se vyžaduje, aby vůči svým žákům vědomě zaujmul určitý názor a postoj. Pokud bude učitel názor vehementně obhajovat a zastávat se ho, tak pouze utvrdí už existující předsudky.
- „Přiznané přesvědčení“ – v tomto stylu má učitel během výkladu žákům říct, jakého je názoru na dané téma a co si o něm myslí. Pomáhá to žákům uvědomit si a zohlednit učitelovy vlastní předsudky a zaujetí. Poskytuje jim vzor, jak reagovat na kontroverzní témata. Nicméně existuje riziko, že žáci tento pohled přijmou pouze proto, že je to názor jejich učitele.

---

⁵⁶ Centrum občanského vzdělávání. Online. Jak vyučovat kontroverzní témata. Dostupné z: https://www.obcanskevzdelavani.cz/uploads/f72bf26e2d013bdb586a0649737df2d18be32df0_uploaded_2017_kt_jak-vyucovat-kt_ucitele.pdf. [cit. 2024-04-03].

- „Spojenec“ – učitel by se měl přidat na stranu žáka či na skupinu žáků. Může to na jednu stranu pomoci slabším žákům a skupinám vyjádřit se a naučit je, jak formulovat a rozvíjet své argumenty. Na druhou stranu to může u ostatních žáků vzbudit dojem, že učitel jenom šíří jejich názory nebo je upřednostňuje.
- „Oficiální linie“ - Učitel je pověřen podporovat tu stranu sporu, kterou mu nařizují veřejné úřady. Tento pedagogický přístup poskytuje oficiální legitimitu a chrání učitele před případnými obviněními ze strany úřadů. Nicméně pokud má učitel odlišný názor, může se před žáky projevit a vést je k přesvědčení, že jejich diskuse není důležitá, protože existuje pouze jeden správný pohled.⁵⁷

Žáci se mohou v některých případech ocitnout v situaci, kdy mají pocit, že na ně učitel útočí. Může se to stávat v situaci, kdy učitel do výkladu zahrne téma, které se ve světle spolužáků prezentuje negativně, nebo tím, že označí za nevhodné nebo „politicky nekorektní“ názory, o kterých jsou žáci upřímně přesvědčeni. Konflikt mezi žáky může kdykoliv eskalovat a vyústit ve ztrátu kontroly, což narušuje autoritu učitele a ovlivňuje negativně vztahy mezi učitelem a žáky v budoucnosti. Existuje též riziko, že v některých situacích to může poškodit jak profesionální, tak osobní postavení učitelů. Například pokud se třída dostala do situace, kdy učitel ztrácí kontrolu nad diskusí, pravděpodobně to poznamená autoritu učitele v očích žáků. V extrémních případech může dojít k tomu, že si žáci, rodiče nebo zástupci obce budou stěžovat na učitele, což může vyústit v šetření školní inspekcí a veřejné obvinění učitele, což může mít za následek i ztrátu zaměstnání.⁵⁸

---

⁵⁷ Centrum občanského vzdělávání. Online. Jak vyučovat kontroverzní témata. Dostupné z: https://www.obcanskevzdelavani.cz/uploads/f72bf26e2d013bdb586a0649737df2d18be32df0_uploaded_2017_kt_jak-vyučovat-kt_ucitele.pdf. [cit. 2024-04-03].

⁵⁸ Centrum občanského vzdělávání. Online. Jak vyučovat kontroverzní témata. Dostupné z: https://www.obcanskevzdelavani.cz/uploads/f72bf26e2d013bdb586a0649737df2d18be32df0_uploaded_2017_kt_jak-vyučovat-kt_ucitele.pdf. [cit. 2024-04-03].

10. Indoktrinace

Pojem indoktrinace se rozumí proces, kterým se lidé učí nebo jsou nuceni přijmout určitou ideologii, náboženství či i politické přesvědčení. Tento proces indoktrinace zahrnuje nejčastěji systematické a opakované vystavení určitým myšlenkám a přesvědčením. Tímto častým opakováním se názory lidem vrývají do paměti a stávají se tak přijatou pravdou, bez ohledu na objektivní hodnocení. Hlavním cílem je přesvědčit jednotlivce o správnosti určitých hodnot a postojů. Mezi charakteristiku patří omezení či vyřazení svých osobních názorů a přijetí názoru, který je v souladu s danou ideologií. Indoktrinace může být prováděna autoritami, jako jsou vůdci, vláda, náboženské instituce, politické strany, ale i rodina či pedagog ve škole. Indoktrinace může být chápána jako forma cenzury nebo manipulace, právě z toho důvodu, že obvykle slouží k ovlivňování myšlení jedinců tak, aby přijímali určité postoje.⁵⁹

Politická indoktrinace se zaměřuje na ideologie a politické strany. Jde o podporu specifických postojů a o jejich přijetí. Tento proces může být prováděn tlakem a manipulací, které mají za cíl přesvědčit jednotlivce o správnosti dané politické strany. V politické indoktrinaci se často objevuje propaganda a dezinformace, které jsou šířeny mezi veřejností. Cílem je ovlivnit a manipulovat s názory a přesvědčeními lidí. Tímto způsobem se snaží politické subjekty a ideologie získat podporu a loajalitu svých voličů.⁶⁰

V rámci náboženské indoktrinace mohou být lidé vedeni k tomu, aby věřili určitým náboženským pravdám a hodnotám. Často se využívá autoritativní vedení náboženských představitelů nebo institucí, které poskytují jednotkou interpretaci náboženských textů a víry. Předepisují tak to, jak by lidé měli věřit a jednat.⁶¹

Ve školním prostředí může být indoktrinace vnímána jako forma kontroly obsahu výuky, kdy jsou žákům prezentovány pouze určité informace. Ve školním prostředí může být indoktrinace součástí výuky, kde je žákům prezentována určitá ideologie či názor a postoj bez možnosti kritického zkoumání a vyjádření svých vlastních názorů.⁶²

---

⁵⁹ Indoktrinace: Co to je a jak funguje? Online. Atlaso. 2022. Dostupné z: <https://www.atlaso.cz/indoktrinace-co-to-je-a-jak-funguje/>. [cit. 2024-04-04].

⁶⁰ Tamtéž

⁶¹ Tamtéž

⁶² Tamtéž

11. Příklady kontroverzního prezentování na školách

V této kapitole se zaměříme na dva případy, kdy bylo žákům představováno téma způsobem, který není zcela v pořádku. Jedná se o projekt „Řekni NE drogám, řekni ANO životu“, který pořádá spolek scientologů. Druhým příkladem je případ učitelky z pražské školy, která svým žákům předkládala dezinformace ohledně války na Ukrajině z roku 2022.

11.1. Scientologie a projekt „Řekni NE drogám, řekni ANO životu“

Scientologie se vyznačuje tím, že se jedná o elitářskou společnost. Scientologové nabízejí širokou škálu produktů a služeb, kterých lze využívat i když člověk není členem této církve. Někteří lidé se však stanou součástí této skupiny, poté je potřeba dodržovat určitá pravidla a požadavky. Pokud se člověk stane členem, stává se automaticky participantem, tedy v tom smyslu, že se začne podílet na fungování skupiny. Členové dostávají povolení nabízet produkty a služby, poté co se projdou školením. Mnoho členů vnímá scientologii jako určitý seberozvoj a péči o sebe samého. Scientologie jim pomohla najít sebevědomí a určitý smysl života.⁶³

V České republice není této scientologická církev registrována a nejčastěji je považována za sektu. Tato sekta hojně praktikuje manipulační techniky a praktiky. Scientologové často pořádají manažerské kurzy. To, že jsou scientologové manipulátoři také dokládá to, že v roce 2009 byla tato sekta ve Francii odsouzena k vysoké pokutě za podvodné získávání peněz od svých členů. O dva roky později FBI vyšetřovala americkou skupinu scientologů kvůli obchodu s lidmi a vykořisťování vlastních členů. Podobný případ byl řešen i v Belgii v lednu roku 2013. Problém s touto sektou je v tom, že předkládají nepravdivé informace a šíří nejrůznější mýty a dezinformace.⁶⁴

V letech 2003 až 2005 probíhal v rámci Světového dnu proti zneužíváním drog a nezákonnému obchodu s nimi, projekt scientologů s názvem „Řekni NE drogám, řekni ANO životu“. Tento projekt byl prezentován skupinami scientologů, kteří v desítkách měst po celé České republice vystupovali ve školách a

---

⁶³ Best Of U Kulatého stolu, 2022, Scientologové – co víme o náboženství Toma Cruise? YouTube video. [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=CnZ2nU-gtTc>

⁶⁴ HAYEK, Jimmy. Scientologové pořádají na školách protidrogové přednášky a společnost mlčí. Online. 2013. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20150109184255/http://jimmyhayek.cz/scientologove-poradaji-na-skolach-protidrogove-prednasky-a-spolecnost-mlci/>. [cit. 2024-04-17].

snažili se žákům objasnit jaké jsou následky a prevence v oblasti používání návykových látek. Scientologové tyto programy měli zcela zdarma, a tak mnoho škol objednávala tyto semináře o prevenci. Program „Řekni NE drogám, řekni ANO životu“ však nebyl a stále není v souladu se základními požadavky, které jsou stanovené Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) k přednášení o prevenci drog. Mezi některé požadavky, které byly porušovány patřily například:⁶⁵

- Pravdivost informací – materiály, které scientologové na školách využívaly neobsahovaly tvrzení, které by byly vědecky podloženy a prokázány.
- Odborná kvalifikace – nabízené programy scientologů nejsou zprostředkovávány osobami, které by měli adekvátní vzdělání a odborné zkušenosti v této oblasti.
- Návaznost na další programy a aktivity – programy scientologů nenavazují na žádné odborně uznávané programy a aktivity.
- Dlouhodobost a systematičnost programů – program scientologů má naopak charakter sportovní akce (kampaně).
- Prevence menších a cílených aktivit před akcemi s vysokým počtem účastníků, které se ukázaly být jednoznačně nejméně afektivní.
- Spolupráce se školami a školskými zařízeními a zařízeními pro volný čas dětí a mládeže.

Jako příklad toho, o čem scientologové při svých přednáškách hovoří je demonizování drog. Staví vedle sebe marihuanu a kokain, což jsou dvě velmi odlišné látky, které mají odlišné vedlejší účinky. Jejich kampaň je zaměřena především na strach z drog. Aby se jednalo o kvalitní přednášku je potřeba objektivních informací o konkrétních látkách. U marihuany hovoří o tom, že se jedná o tzv. „vstupní drogu“, což se nedá nijak dokázat.⁶⁶

Jelikož se tyto programy nejčastěji konali právě ve školním prostředí, tak bylo vydáno společné stanovisko ve spolupráci s těmito orgány a pracovišti: Výbor

---

⁶⁵ Královéhradecký kraj. Informace Sekretariátu Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky [online]. 2005 [cit. 2024-03-23]. Dostupné z: <https://www.khk.cz/cz/krajsky-urad/skolstvi/prevence-soc-patologickych-jevu/informace-sekretariatu-rady-vlady-pro-koordinaci-protidrogove-politiky-19371/>

⁶⁶HAYEK, Jimmy. Scientologové pořádají na školách protidrogové přednášky a společnost mlčí. Online. 2013. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20150109184255/http://jimmyhayek.cz/scientologove-poradaji-na-skolach-protidrogove-prednasky-a-spolecnost-mlci/>. [cit. 2024-04-17].

zástupců resortů (VZR), Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), Ministerstvo vnitra (MV), Národní protidrogová centrála Policie České republiky (NPC) a Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky (Sekretariát RVKPP). V tomto společném stanovisku k aktivitám scientologů v oblasti primární protidrogové prevence byla vyjádřena zřejmá distance a jasný nesouhlas od těchto aktivit scientologů a také to, že VZR, MŠMT, MV, NPC a Sekretariát RVKPP považují tyto programy za rizikové, jak pro mládež, tak i pro dospělé osoby. Nejednalo se však vždy o besedy ve školách. V roce 2005 byly nabízeny tiskoviny o jednotlivých drogách či brožury „Jak mluvit s dětmi o drogách“. Představitelé měst a obcí byli vyzýváni, aby podepsali a souhlasili s prohlášením „Město bez drog“ a představitelům byly nabízeny různá školení v oblasti protidrogové prevence, která byla správně již pořádané lidmi, kteří se tomuto tématu věnují a mají odborné znalosti. Někteří politici podceňují rizika spojená s podporou skupiny, která nemá žádnou odbornou kvalifikaci v oblasti protidrogové prevence. Tito politici se nechávají unášet jednoduchými slogany, aniž by si uvědomili, že svou podporou umožňují další šíření názorů scientologů a zmatení široké veřejnosti. Volení politici představitelé by měli být vzorem pro veřejnost, a proto je důležité, aby pečlivě zvažovali svou podporu takovým aktivitám.⁶⁷

Skutečnost, že se jedná o skupinu praktikující výrazně manipulativní metody, vedla VZR, MŠMT, MV, NPC a Sekretariát RVKPP k vyjádření jasného odmítavého stanoviska vůči aktivitám scientologů v oblasti prevence proti drogám v České republice.⁶⁸

Tato skupina je zařazena mezi subjekty, na něž jsou zaměřeny programy prevence proti působení sekt (MŠMT a MV). Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy upozorňuje vedení škol a školských zařízení, že podpora programů prováděných scientology může vést k riziku stížností až k trestnímu stíhání ze strany rodičů nezletilých žáků nebo ze strany zletilých studentů, neboť byli informováni o rizicích spojených s tímto hnutím.⁶⁹

---

⁶⁷ Královéhradecký kraj. Informace Sekretariátu Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky [online]. 2005 [cit. 2024-03-23]. Dostupné z: <https://www.khk.cz/cz/krajsky-urad/skolstvi/prevence-soc-patologickych-jevu/informace-sekretariatu-rady-vlady-pro-koordinaci-protidrogove-politiky-19371/>

⁶⁸ Tamtéž

⁶⁹ HAYEK, Jimmy. Scientologové pořádají na školách protidrogové přednášky a společnost mlčí. Online. 2013. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20150109184255/http://jimmyhayek.cz/scientologove-poradaji-na-skolach-protidrogove-prednasky-a-spolecnost-mlci/>. [cit. 2024-04-17].

11.2. Učitelka a válka na Ukrajině

V Praze 6 na základní škole ŽS Na Dlouhém lánu bylo během vyučovací hodiny žákům vykládáno o válce na Ukrajině, která započala v roce 2022. Tamní učitelka Martina Bednářová žákům osmé třídy, během své hodiny slohu (český jazyk) přednášela o situaci, která se děje na Ukrajině a o tom, jak to tam doopravdy má vypadat. Z pohledu žáků tato učitelka předkládala dětem dezinformace. Místo pravdivých a podložených informací vykládala lži a šířila ruskou propagandu. Žáci osmé třídy pořídili audiozáznam z hodiny. Na tomto záznamu je slyšet, co přesně učitelka ke svým žákům hovoří a zřejmě jim podsouvá své hodnoty a přesvědčení ohledně války na Ukrajině. Na tuto situaci upozornil rodič jednoho z žáků s tím, že ve škole podávat žákům tyto nepravdivé informace není vhodné. *„Moje reakce byla, že tohle překračuje všechny meze, tohle je za hranou veškerého slušného chování. Paní učitelka zneužila svého postavení, aby šířila nepřátelskou ideologii do dětí, které se nemůžou bránit.“* řekl František Kroupa, otec jednoho žáka z osmé třídy. Ve třídě byla i jedna žákyně z Ukrajiny, které přišla do České republiky, když začala již zmiňovaná válka. Žák tvrdí, že to bylo nevhodné i vůči ní.⁷⁰

Ředitelka základní školy paní magistra Renata Riedlová po zjištění této situace okamžitě učitelce sdělila, že se další den nemá dostavit do zaměstnání a že s učitelkou Bednářovou už na další školní období nepočítá. Ředitelka tedy okamžitě nařídila překážku na straně zaměstnavatele, aby nebyla schopna chodit do tříd k žákům a rozšiřovat tyto dezinformace dále. Starosta Prahy 6, Ondřej Kolář, a městská část Prahy se v této situaci postavili na stranu paní ředitelky. Ondřej Kolář děkuje také žákům, kteří tyto dezinformace odhalili a i to, jak se k této situaci postavili a nenechali se oklamat.⁷¹

Z pohledu učitelky Martiny Bednářové se jednalo o hodinu, kde se s žáky zabývali tematikou ohledně rusko-ukrajinské války. Součástí této hodiny také byly stručné a přehledné dějiny státu Ukrajina a Rusko. Učitelka českého jazyka tvrdí, že pracovala pouze s ověřitelnými a historicky zdokumentovanými fakty a zdroji. Paní magistra Martina Bednářová se ve spolupráci s advokátní kanceláří odvolala

---

⁷⁰ CIROKOVÁ, Kristina. V Kyjevě se nic neděje, tvrdila učitelka. Děti ji tajně nahrály. Přijde o práci. Online. 2022. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/porady-teren-v-kyjeve-se-nic-nedeje-tvrdila-ucitelka-deti-ji-tajne-nahraly-prijde-o-praci-198415>. [cit. 2024-04-05].

⁷¹ CIROKOVÁ, Kristina. Policie navrhla obžalovat učitelku za popírání války na Ukrajině. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-kauzy-policie-navrhla-obzalovat-ucitelku-za-popirani-valky-na-ukrajine-228506>. [cit. 2024-04-05].

dopisem, ve kterém hájí svoji osobu. Advokátní zástupce tvrdí, že nebyl řečen žádný důvod ani vysvětlení, proč nemá učitelka docházet do svého zaměstnání. Dále se obrací na audionahrávku, která byla pořízena během vyučovací hodiny. Používání mobilního telefonu je v rozporu se školním řádem, který jasně určuje, že žák nesmí ve škole používat mobilní telefon a po příchodu do školy telefon vypne, uloží a smí ho zapnout opět až v případě, že opustí školu. To souvisí také s šikanou a kyberšikanou, jelikož podle školního řádu platí, že pořizování fotografií, audia či video záznamu je přísně zakázáno. Magistra Martina Bednářová se ohrazuje tím, že žák porušil školní řád a že zasáhl do jejích osobních práv. Učitelka totiž nedala žádný souhlas k pořizování jakéhokoliv záznamu. Tato audionahrávka nebyla učitelce ani předána a její rozesílání probíhalo mimo její vědomí. Reakce ředitelky, na pořízení audionahrávky, byla naopak pozitivní: „*My jsme hrozně rádi, že ta nahrávka vznikla, protože jinak bychom neměli šanci jakýmkoliv způsobem zjistit, co se přesně v té třídě stalo, a bylo by to jen tvrzení proti tvrzení. Ti žáci nějakou dobu čekali, nahrávka není celou hodinu, ale v momentě, kdy už jim přišlo, že to tam nepatří.*“⁷²

11.2.1. Obžaloba a soudní procesy

Tímto případem se zabývá také Policie České republiky, které obdržela několik trestních oznámení ohledně tohoto případu. Policie ČR navrhla paní magistru Martinu Bednářovou obžalovat a obvinila ji, že při výuce popírala válku na Ukrajině. Policie ČR učitelku českého jazyka obvinila v lednu v roce 2023. Kriminální vyšetřování ukončili a navrhli tento případ učitelky poslat k soudu. Mluvčí městského státního zastupitelství Aleš Cimbala sdělil „*Dne 27. března 2023 byl spisový materiál společně s návrhem na podání obžaloby předložen dozorovému státnímu zástupci. Dozorový státní zástupce se nyní podrobně seznámí s předloženými podklady a rozhodne, zda ve věci podá obžalobu, či vyřídí věc jiným způsobem,*“⁷³

Učitelka Martina Bednářová podala žalobu na školu, za to že ji podali výpověď. Tento spor řešil Obvodní soud pro Prahu 6, který se konal v únoru v roce 2023. Finální verdikt tohoto soudu zazněl ve prospěch školy s tím, že ředitelka postupovala správně a učitelce českého jazyka podala výpověď. Soudkyně

---

⁷² CIROKOVÁ, Kristina. Potrestejte žáka, co mě nahrál, žádá učitelka, která šířila dezinformace. Online. 2022. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-kauzy-potrestejte-zaka-co-me-nahr-al-zada-ucitelka-ktera-sirila-dezinformace-198997>. [cit. 2024-04-05].

⁷³ CIROKOVÁ, Kristina. Policie navrhla obžalovat učitelku za popírání války na Ukrajině. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-kauzy-police-navrhla-obzalovat-ucitelku-za-popirani-valky-na-ukrajine-228506>. [cit. 2024-04-05].

Lada Horáková, zdůvodnila svůj rozsudek slovy: „*Výroky nezletilým žákům závazně porušila povinnosti pedagogického pracovníka, neboť jí pronesené výroky jsou zcela neslučitelné se zásadami vzdělávání. Výpověď soud shledává zcela důvodnou*“. V soudu ohledně výpovědi tedy učitelka neuspěla a soud ji shledal vinou.

Další soud, který se konal ohledně tohoto případu byl z důvodu obžaloby za popírání ruských válečných zločinů na Ukrajině. Soud se konal dvakrát a v obou případech bylo rozhodnuto v prospěch učitelky Marty Bednářové. Soudkyně Klára Jantošová rozhodla, že chování magistry Bednářové nebylo trestným činem, zdůvodnila to slovy: „*Výroky ale neměly přes jejich značně kontroverzní obsah důsledky na psychické zdraví žáků*“. Podle soudu tedy Martina Bednářová pronesla nepravdivé a zavádějící fakta, ale v žádném případě nevybízela k nenávisti či násilí. U soudu se učitelka obhajovala tím, že se svými žáky vedla diskuzi a debatovali o tomto tématu. Nikoliv že by svým žákům vnucovala své názory. Také tvrdila, že její hodina měla žáky naučit, aby si hledali informace z různých zdrojů a nespokojili se pouze s jedním. Martina Bednářová tvrdí, že její vyučovací hodina se rovněž týkala mediální gramotnosti a toho, aby žáci dokázali rozpoznat, co je uměle vytvořeno médií a co je naopak realita. Žáci si podle učitelky měli ověřit vše, co jim bylo o Rusku, Ukrajině a válce řečeno, to mělo probíhat poté v počítačové učebně. Soud tedy skončil tím, že učitelku nelze soudit za její názor. S tím však nesouhlasili všichni a odvolávací senát tento rozsudek zrušil a případ vrátil k novému projednávání. Tento případ byl vrácen, jelikož je nutné přihlédnout k okolnostem a k tomu, že se jednalo o povinnou hodinu českého jazyka a žáci nemohli vyučovací hodinu opustit.^{74,75}

Žalobce a státní zástupce Richard Petrásek navrhoval osmiměsíční podmínku a také pětiletý trest zákazu pedagogické, výchovné činnosti, či jakékoli jiné práce s dětmi a žáky. Žalobce nesouhlasí s výkladem svého názoru a postavení této skupině lidí – tedy žákům ve škole. Státní zastupitelství po nějaké době změnilo své postavení a domáhají se vyslovení viny. Pokud učitelka projetí lítost nad svým činem, tak se od trestu zástupce odkloní.⁷⁶

---

⁷⁴ Nešlo o trestný čin. Soud opět osvobodil učitelku, která popírala válečné zločiny. Online. 2024. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/soud-ucitelka-popirani-valecnych-zlocinu.A240125_130347_domaci_sdlk. [cit. 2024-04-05].

⁷⁵ Tvrdila žákům, že se v Kyjevě nic neděje. Soud učitelku zprostil obžaloby. Online. 2024. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/soud-ucitelka-ukrajina-rusko-valka-popirani-genocidy.A230621_152521_domaci_prch. [cit. 2024-04-05].

⁷⁶ Učitelka popírala před žáky ruské zločiny na Ukrajině. Soud teď zrušil osvobozující verdikt. Online. 2024. Dostupné z: <https://cnn.iprima.cz/ucitelka-popirala-pred-zaky-ruske-zlociny-na-ukrajine-soud-zrusil-osvobozujici-verdikt-415793>. [cit. 2024-04-05].

11.2.2. Konkrétní dezinformace

V audionahrávce se vyskytovalo několik vět a tvrzení, které nejsou podloženy pravdivými zdroji a informacemi. Audiozáznam trvá 18 minut a byl pořízen během hodiny českého jazyka – slohu.⁷⁷

V průběhu nahrávky učitelka českého jazyku zmiňuje například Donbas a to, že od 2014 se zde ukrajinští obyvatelé systematicky zbavují ruského obyvatelstva. Přesná slova magistry Bednářové jsou: „*Ti Rusové byli v té oblasti Doněcka a Luhanska zabíjeni, likvidováni jenom proto, že to byli Rusové. A byli likvidováni vlastně opravdu ukrajinskými nacistickými skupinami tak, že se zatloukly dveře do baráku, ten barák se zapálil, stáhli se ti lidé zaživa z kůže, vraždily se děti atd. A probíhalo to neustále od roku 2014.*“ Takovýto postoj zaujímá Kreml, který se snaží ospravedlnit útok na Ukrajinu v roce 2022.⁷⁸

Další větu, kterou učitelka pronesla: „*Mně včera zrovna, já jsem to tedy smazala, shodou okolností došel obrázek současného Kyjeva. Jako nic se tam neděje,*“. Z audionahrávky lze také slyšet argument od jednoho žáka, který tvrdí, že ve zprávách ukazovaly záznamy z Kyjeva, ve kterých bylo patrné vidět, že hoří. Učitelka na tento argument reaguje tím, že zprávy ze stanice ČT1 jsou vázána na miliardáře Sorose a naznačuje na jejich závislost. Žákům učitelka tedy tvrdí, že si informace mají hledat ve více mediích. Na toto tvrzení ohledně Kyjeva a toho, že tam je vše v pořádku také později reaguje Jan Šír, český analytik z Institutu mezinárodních studií. Reaguje tím, že se jedná o nepravdivé informace, z toho důvodu, že Kyjev byl od začátku války v roce 2022 pod nálety a odstřelováním.⁷⁹

„*Ukrajina v roce 2014 takzvaně Minskou dohodou slíbila Putinovi, a dostala za to 900 miliard dolarů, že nikdy nevstoupí do NATO a že se vzdá jaderných zbraní. 2016 neměla Ukrajina z těch 900 miliard dolarů ani hřivnu, neměla ani dolar, neměla nic. Začala se ucházet o členství do NATO a začala vyrábět nebo začala opět zbrojit, začala jaderné zbrojení. A to už se Putinovi nelíbilo*“ tvrdí učitelka českého jazyka.

---

⁷⁷ CIROKOVÁ, Kristina. V Kyjevě se nic neděje, tvrdila učitelka. Děti ji tajně nahrály. Přijde o práci. Online. 2022. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/porady-teren-v-kyjeve-se-nic-nedeje-tvrdila-ucitelka-deti-ji-tajne-nahraly-prijde-o-praci-198415>. [cit. 2024-04-05].

⁷⁸ Tamtéž

⁷⁹ CIROKOVÁ, Kristina. V Kyjevě se nic neděje, tvrdila učitelka. Děti ji tajně nahrály. Přijde o práci. Online. 2022. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/porady-teren-v-kyjeve-se-nic-nedeje-tvrdila-ucitelka-deti-ji-tajne-nahraly-prijde-o-praci-198415>. [cit. 2024-04-05].

Jan Šír na toto tvrzení opět reaguje velmi negativně a tvrdí, že se o žádném nejaderném statusu Ukrajiny či o organizaci NATO nikde nejedná.⁸⁰

Dezinformace jsou velmi vážným problémem, které mají dopad na společnost. Učitelé, kteří věří dezinformacím nebo je šíří v rámci své profese, tento problém ještě zhoršují. Pedagog by měl mít mnohem více než jen znalost obsahu vyučovaného předmětu. Je možné, že existují učitelé, kteří si neuvědomují, že podpora současné pozice Ruské federace v obhajobě útočné války proti Ukrajině je v přímém rozporu se zásadami demokracie, právního státu a základních lidských práv. Tito jedinci nemají místo ve školství, protože jim schází základní schopnost plnit své povinnosti podle zákona. Je podstatné upozornit na to, že učitel je učitelem i mimo školu a díky prostřednictvím sociálních sítí a internetu mohou učitelé, ale i lidé z jiných profesí, tyto dezinformace šířit mnohem rychleji a jednodušeji. Z dlouhodobého hlediska je nezbytné zdůrazňovat potřebu významných změn ve výběru a přípravě učitelů, s ohledem na jejich osobnostní predispozice. Tato potřeba se nevztahuje pouze k dezinformacím. Mezi českými učiteli existuje značné procento jedinců, kteří nejsou vhodní pro práci s dětmi a mládeží z osobnostních důvodů.⁸¹

---

⁸⁰ Tamtéž

⁸¹ KARTOUS, Bob. Online. Komentář: Existuje svoboda učitele šířit dezinformace? 2022. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-komentar-existuje-svoboda-ucitele-sirit-dezinformace-198416>. [cit. 2024-04-10].

11.2.3. Shrnutí a názor

Tento celý případ ohledně učitelky a šíření dezinformací ve výuce je velmi kontroverzní. Učitelka se při své obžalobě pouze soustředí na formální stránku, také se tak hájí. Učitelka si stěžuje na to, že ji žáci v hodině nahráli na audiozáznam i když ve školním řádu školy mají zřetelně dané pravidlo, že používání telefonních zařízení je přísně zakázáno a žáci při výuce musí mít telefony vypnuté. Z mého pohledu učitelka nebere v potaz obsah její vyučovací hodiny a to, že žáků předkládala informace, které nejsou pravdivé, ale jsou naopak zavádějící. Pokud učitel chce svým žákům říct svůj názor, je velmi důležité si uvědomit jakým způsobem a co přesně žákům říct. Učitel není od toho, aby svým žákům předkládat jednostranné názory a vnucoval jim je. Učitel by měl žákům podal pravdivé informace o různých situacích a žáci by si tak sami měli vytvořit svůj vlastní názor na danou problematiku. Žáci se v tomto případě jen bránili, jelikož měli pocit, že jejich učitelka na český jazyk jim pokládá nepravdivé informace. Svým způsobem si žáci pořídili audiozáznam, aby se mohli bránit a aby jim ostatní uvěřili, že jejich učitelka šíří dezinformace o válce, které se odehrává na Ukrajině.

V této situaci je velmi těžké posoudit, kdo je vinen a kdo není. Pokud se na tuto situaci podíváme z pohledu Listiny základních práv a svobod, tak se v ní píše, že „Každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno“ v tomto případě bylo pošpiněno jméno učitelky, která to tímto případu tvrdí, že má problém si najít místo ve škole. Na druhou stranu učitelka se provinila tím, že žákům předkládala dezinformace a tím žákům mohla zamotat hlavu a ovlivnit jejich postoj. Učitelka se opírá o školní řád, kde se píše o zákazu mobilních telefonů ve výuce, avšak z mého pohledu vůbec nebere ohled na vyšší práva a povinnosti. Vyšší principy mají v tomto případě přednost a je důležité upřednostňovat práva dětí se hájit než to, že používaly mobilní telefon při výuce. Podle mého názoru se učitelka provinila v několika aspektech:

- Pedagogický a morální aspekt – učitelka v tomto smyslu porušila základní principy výuky a morální standardy. Učitelka žákům vyprávěla o tom, jak jsou ruští vojáci stahováni zaživa z kůže, či jak ukrajinští nacisté vraždí malé děti. Toto by nemělo probíhat na základních školách, jelikož takovýto výklad může vést k emoční zátěži žáků, kteří jsou slabší povahy. Toto může být označováno jako didaktopatogenie, což je situace, kdy působení učitele poškozuje

psychiku žáků. Musíme také brát v potaz, že v této třídě byla žákyně ukrajinského původu, které právě kvůli válce přišla do České republiky. Pokud by žáci uvěřili tomu, co jim učitelka řekla, mohlo by to mít vliv i na ukrajinskou žákyni, které by mohla být ostatními spolužáky za tyto informace šikanována.

- Self-efficacy – jako pedagog, by učitelka měla být schopna realistického odhadu vlastní zdatnosti a kompetentnosti v oblasti kritického myšlení a historie. V tomto případě právě učitelka nemá odpovídající představu o tom, co žákům přednesla.
- Dezinformace a kvalita zdrojů – učitelka pronášela prokázané lži (například, že se v Kyjevě nic neděje, či o vstupu Ukrajiny do NATO). Pravděpodobně čerpala informace z nekvalitních a nekorektních zdrojů. Tento aspekt naznačuje nedostatek schopnosti rozlišit mezi spolehlivými a nespolehlivými informačními zdroji. V tomto případě tedy žáci informace od učitelky nepřijímali pasivně tak, že by si vzali příklad z jejího výkladu, ale naopak se chtěli bránit dezinformacím. Pokud by audiozáznam neexistoval bylo by to pouze slovo proti slovu a možná by ani žákům nebylo uvěřeno, že k takovýmto dezinformacím došlo.

12. Rozhovor

12.1. Cíle rozhovoru

Pro tuto bakalářskou práci jsem si vybrala rozhovor. Nejvíce informací ohledně prezentování vlastních názorů se dozvím právě od učitele, který je s dětmi v kontaktu nejvíce a má tak na ně nějaký vliv.

12.2. Metodologie

Rozhovor byl uskutečněn pouze s jedním respondentem. Jednalo se o polostruktovaný rozhovor, přičemž jsem měla já, jako tazatel, připravené otázky, ale během rozhovoru jsem se respondenta doptávala, pokud bylo potřeba rozvést nějaké téma více do hloubky. Jako tazatel jsem se celkem zeptala na dvanáct otázek ohledně etických kodexů učitelů či to jakým způsobem prezentují vlastní postoje a názory dětem ve škole.

12.3. Rozhovor s učitelkou

- **Vyučujete na základní, střední nebo vysoké škole?**

„Pracuji na běžné základní škole v Praze, ve svých hodinách mám žáky druhého stupně“

- **Myslíte si, že by měl existovat nějaký etický kodex pro pedagogy, nebo stačí mít pouze školní řád?**

„Vlastně nevím. Body z etického kodexu mi přijdou smysluplné, osobně s jednotlivými body souhlasím a myslím si, že by mělo být přirozené pro každého učitele jednat v souladu s těmito body. Zároveň vím, že někteří pracovníci ve škole etický kodex porušují, a to určitě nejen na naší škole. Nevím, zda je podstatné, jestli je samostatně existujícím dokumentem nebo součástí školního řádu. Možná by ale bylo vhodné, kdyby byl etický kodex povinnou součástí školního řádu. Nevím, jestli to tak musí mít všechny školy, ale naše škola má určitě ve školním řádu část věnující se právům a povinnostem pedagogickým pracovníkům. K tomu by to skvěle zapadlo a alespoň by vše bylo na jednom místě.“

- **Zmínila jste, že někteří učitelé etický kodex porušují. Vzpomenete si na nějaké konkrétní příklady?**

„Osobně se v praxi setkávám asi nejčastěji s nedostatečnou tolerancí odlišných názorů. Někteří dle mého příliš prosazují svůj vlastní postoj k danému tématu a nejsou příliš respektující k odlišným názorům. Zároveň si myslím, že to ale skvěle odráží dnešní společnost, kdy musí mít každý názor na vše a většinou je dost vyhraněný, a to ať už se to týká homosexuality, kovidu, války na Ukrajině nebo politické preference. Zrovna nedávno jsme třeba řešili to, že jsme měli ve škole program „Řekni NE drogám, řekni ANO životu“, bylo to vyhodnoceno jako nevhodné kvůli tomu, že to pořádá organizace scientologů. Naše škola je v prezentování vlastních názorů dost striktní, správně bychom neměli prezentovat vlastní názor vůbec, dokonce bychom neměli dělat nic, z čeho by se dal nějaký názor odvodit. To mi přijde přehnané a nepřijde mi to dobře. Napadá mě například situace, kdy paní učitelka chtěla vystavit ve třídě portrét prezidenta, ale by jí to zakázáno, že by to mohlo působit jako jeho přímá podpora. A pokud si to dobře pamatuji, tak etický kodex obsahuje taky bod týkající se práce s ohledem na životní prostřední a své vlastní síly. To se také ne vždy dodržuje, ale zase to odráží společnost. Ne všichni jsou tak znalí v problematice

životního prostředí a nedostatečná psychohygienu učitelů je velmi častá, i proto je u učitelských profesích tak častý syndrom vyhoření. “

- **Myslíte si tedy, že učitelé by měli aktivně prezentovat své vlastní názory v hodinách?**

„Osobně to vnímám spíše pozitivně. Je ale velmi důležité, jak se o daném tématu budeme s žáky bavit. Když už vlastní názor prezentujeme, mělo by být jasně znát, že je to pouze náš názor a neprezentovat ho jako jedinou pravdu, s kterou by měli žáci souhlasit. Myslím si, že prezentace názorů našich i žáků a vzájemná diskuze učí ke vzájemnému respektu a často nám dovolí se podívat na věci z jiných úhlů. “

- **Myslíte si, že je s žáky důležité probírat aktuální dění ve světě?**

„Určitě ano. Žáci by měli být vedeni k tomu, aby se o dění ve světě zajímali. “

- **Domníváte se, že učitelé by měli být otevřeni i diskusi o kontroverzních tématech se svými žáky?**

„Jak už jsem říkala, dle mého je diskuze důležitá, a dokonce možná o to více o kontroverzních tématech. Věřím, že by byli žáci dlouhodobě vedeni ke vzájemnému respektu, snaze o pochopení odlišných pohledů na věc, mohlo by to vést do budoucna k trošku chápavější a tolerantnější společnosti. Na druhou stranu musí tyhle diskuze být opravdu objektivní, nemůže se jednat pouze o sdělování vlastních názorů prezentovaných jako faktů. Pokud někdo není schopný objektivní diskuze, nedokáže si odeprýt prosazování vlastního názoru, asi by s žáky raději diskutovat neměl. Zejména s těmi mladšími, kteří jsou velmi snadno ovlivnitelní. Otázkou je, zda všichni pedagogičtí pracovníci mají dostatečnou sebereflexi na to, aby zhodnotili, jaká témata jsou schopna se svými žáky objektivně probírat. “

- **V jakém věku jsou podle vás žáci nejvíce ovlivnitelní ve svých názorech?**

„To je těžká otázka, je to opravdu velmi individuální. Obecně bych řekla, že čím jsou mladší, tím více přebírají názory ať už od rodičů, tak učitelů. Zároveň určitě může být žák pátý třídy, který si umí udělat na věc vlastní názor a na druhé straně dvacetiletý student, který stále pouze přebírá názory od svého okolí. “

- **Myslíte si, že by učitelé měli dát najevo, pokud s názorem žáků nesouhlasí?**

„Podle mě je v pořádku říct, že mám na danou problematiku jiný názor. Neměla bych ale označovat žákův názor za nesprávný a nějak jej shazovat. Je dobré si uvědomit,

že je úplně normální, že může mít každý jiný názor. Nebudu ale lhát, občas je to těžké, zejména ve chvílích, kdy jsem o své pravdě vnitřně stoprocentně přesvědčena.“

- **Jak by podle vás měli učitelé reagovat, pokud se v hodině objeví kontroverzní téma a žáci vyjadřují rozdílné názory?**

„Už to tu zaznělo několikrát, žáci by měli být vedeni zejména ke vzájemnému respektu. S tím souvisí právě respektování i těch názorů, s kterými nesouhlasíme. Přijde mi tedy dobré nechat žáky vyslovit svůj názor a diskuzi uzavřít to tím, že je úplně v pořádku, že to vidí každý jinak. Myslím, že žáky můžeme podpořit i ve vzájemné diskuzi, která může být například vedená a učitel může mít pozici jakéhosi moderátora. Jak to učitel pojme asi hodně závisí na věku žáků a daném tématu.“

- **Myslíte si, že učitelé by měli brát v úvahu individuální potřeby a zralost svých žáků při rozhodování, co je vhodné jim říci?**

„Rozhodně ano. Některé věci děti nemůžou být schopné v nízkém věku pochopit.“

- **Jak může učitel rozeznat, zda je diskuze na dané téma vhodná či ne?**

„To je zajímavá otázka, bohužel nám asi nezbyvá nic jiného než spoléhat na selský rozum. Sama si někdy zpětně uvědomím, že jsem se žákovi snažila vysvětlit něco, co ještě nemohl pochopit. Zároveň by asi každý měl mít možnost konzultovat nejasnosti ohledně vhodnosti sdělení se svými kolegy, vedením nebo členy školního poradenského pracoviště. Pokud je na škole školní psycholog, tak ten asi dokáže nejlépe poradit s tím, jaké téma je, v jakém věku vhodné.“

- **Výše jste zmínila, že na vaší škole proběhl program „Řekni NE drogám, řekni ANO životu“ od scientologů? Myslíte si, že tento program patří do škol?**

„Program na protidrogovou tematiku je určitě důležitý a má právem své místo v preventivním plánu školy. Za mě měla být určitě vybrána jiná organizace než ta, která je známá svými manipulačními technikami. Naše škola přiznala pochybení ve výběru a rodičům se omluvila.“

12.4. Shrnutí rozhovoru

Tento rozhovor nabízí pohled přímo od pedagogického pracovníka na otázky ohledně etiky ve vzdělání a na to, jakou roli učitelé hrají při diskusi ohledně témat, která mohou být kontroverzní. Respondentka pozitivně vnímá etický kodex pro pedagogy, který byl i kapitolou této bakalářské práce. Vnímání jednotlivých bodů by mělo být pro každého přirozené, učitel by podle nich měl jednat a snažit se naplnit jejich smysl. Existují však učitelé, kteří etický kodex nedodržují a porušují ho nedostatečnou tolerancí odlišných názorů žáků. Etický kodex by mohl být zařazen do školního řádu, ve kterém jsou vypsána jednotlivá práva a povinnosti žáků a učitelů. Tyto dva dokumenty by mohly být pohromadě, jelikož by se doplňovaly. Na každé škole mohou být různé názory prezentovány zcela odlišně. Respondentka mluvila o programu pořádaném skupinou scientologů - „Řekni NE drogám, řekni ANO životu“. Preventivní program, který se týká tematiky na prevenci drog je jistě velmi důležitý na školách. Je však velmi podstatné vybrat organizaci, která má kvalifikované pracovníky a která nepoužívá manipulační techniky. Některé školy mohou být vůči prezentování vlastních názorů velmi striktní a učitelé by podle nich neměli mít žádnou možnost vlastní názory předávat žákům dál. Respondentka hovoří konkrétně o škole, ve které vyučuje a uváděla příklad s vystavováním portrétu prezidenta republiky, kdy učitelce bylo zakázáno vystavit portrét z toho důvodu, že by to na žáky mohlo působit jako přímá podpora prezidenta. Respondentka s tím, že by učitelé neměli mít možnost prezentovat své názory zcela nesouhlasí. Zdůrazňuje bod etického kodexu, který se zaměřuje na učitele a jeho vlastní síly. Ne každý učitel se vyzná v různé problematice a nedostatečná psychohygiena učitelů je také velmi častá. Tohoto si můžeme povšimnout tak, že mnoho učitelů trpí syndromem vyhoření. Diskuze ve třídě je dle respondentky velmi důležitá, to z toho důvodu, že diskuze může vést také k vzájemnému respektu názorů, se kterými nesouhlasíme. Díky tomu, že žáky naučíme respektovat odlišné názory, tak v budoucnu vytvoříme chápavější a více toleranční společnost. Objektivnost je však velmi důležitá. Učitel, který není schopen diskutovat bez toho, aby prosazoval pouze své názory, by s žáky diskutovat neměl. Každý učitel by měl mít dostatečnou sebereflexi k tomu, aby věděl, zda se svými žáky diskutovat či ne. Více názorů na věc pomůže žákům pohlédnout na problematiku z jiného pohledu. Učitel však může sloužit jako moderátor, který nechá žáky diskutovat a pouze

je provádí diskuzí. Při výběru tématu diskuse je důležité brát ohled na individuální zralost a potřeby žáků. Existují témata, která by mladší žáci nemuseli pochopit. To, zda se jedná o vhodné či nevhodné téma je velmi těžké posoudit. Podle respondentky nezbyvá nic jiného než se spolehnout na selský rozum. Může se stát, že si učitel neuvědomí, že se bude jednat o nevhodné téma, tedy o téma, které pro žáka může být těžké pochopit. Učitelé by měl mít možnost konzultovat nejasnosti o tématech se svými kolegy či školním psychologem. Školní psycholog by měl umět poradit, zda se jednotlivá témata hodí k věku žáků, či ne. Učitel by neměl shazovat názory ostatních žáků a označovat je za nesprávné či chybné. Je důležité si uvědomovat, že každý může mít jiný názor. Pokud se s žáky dostane učitel do diskuze je příznivé nechat žákům prostor na obhájení jejich názoru. Diskuze lze uzavřít tím, že je zcela v pořádku, že každý má jiný názor a že se žáci učí jejich respektování.

13. Závěr

Ve své práci jsem si utvrdila, že profese učitele není jednoduchým zaměstnáním. Je velmi důležité, aby si učitelé uvědomovali, co a jakým způsobem mohou svým žákům předávat. Etický kodex pro učitele v České republice není dostatečně propracovaný a chybí mu některé formulace, které by etické kodexy měly mít. V etickém kodexu je potřeba lépe specifikovat, co vše je v kompetenci učitelů a žáků. V mé bakalářské práci se obracím na Roberta Čapka, psychologa a učitele didaktiky, který argumentuje tím, že do etického kodexu, který byl vydán ve spolupráci několika organizací, bylo zapojeno minimum učitelů. S tímto lze zcela souhlasit. Učitelé ví nejlépe, co vše by etický kodex měl obsahovat. Pro učitelé je těžké souhlasit s něčím, s čím neměli možnost spolupracovat.

Ve společnosti i ve školách se snažíme zachovat svobodu projevu, na kterou má každý občan republiky právo. Snažíme se vyhýbat cenzuře, které nám zakrývá informace a neposkytuje nám celkový pohled na věc. Nicméně je potřeba si uvědomit, že školní prostředí se výrazně liší od prostředí veřejného. Je důležité si ujasnit, jakým způsobem budeme žákům prezentovat informace a témata. Ve škole mají učitelé velký vliv na své žáky. Tento vliv může být pozitivní, ale i negativní. Učitel je pro své žáky určitou autoritou a mnoho žáků vnímá svého učitele jako vzor toho, jak by člověk měl vypadat a jak by se měl chovat. Tato moc je často odvozena z autority instituce školy, profesionální autority učitelů a respektu spojeného s dospělostí. Je třeba pochopit, že děti jsou v procesu vývoje a jsou náchylní k ovlivnění a manipulaci. I když svoboda slova zůstává důležitou hodnotou, ve škole musí být vyvážena s ohledem na ochranu žáků a zachování bezpečného, podpůrného a stimulujícího vzdělávacího prostředí.

Pokud učitel chce se svými žáky probírat kontroverzní téma je za potřebí znát hranice a nevnucovat žákům svůj vlastní názor. Učitel by žákům měl předložit veškeré informace, které se tématu týkají a žáci by si podle toho měli vytvořit svůj vlastní názor. Informace, které učitel žákům předává musí být ověřené a ze spolehlivých zdrojů. Diskuze ve třídě může být také prospěšná, učitel může žákům nastítnit situaci z jiného pohledu a ukázat jim jiné možnosti.

Práce učitele není hlídána, je velmi specifická a vyžaduje odborné znalosti a dovednosti, které mohou být obtížné posoudit lidmi mimo učitelskou profesi. Hlavními aktéry ve škole jsou učitelé a žáci. Společnost by měla mít důvěru v tom,

že učitelé správně vychovávají své žáky. Učitelé by měli přijímat zodpovědnost za svou práci a provádět si kontrolu samostatně.

V některých případech se může objevit situace, kdy se žák se svým učitelem nepohodne a dojde ke konfliktu. Může dojít k pochybení ze strany žáka či učitele. V těchto situacích je těžké posoudit, která strana jednala správně. Z tohoto důvodu by měl být vytvořen určitý etický kodex, který by učitelům i žákům dával jistotu. Existují školní řády, ale ty nejsou specificky vytvořeny na problémy, které se týkají morálky a etiky. Etický kodex pro pedagoga funguje v jiných státech světa, například v sousedním Slovensku či ve Velké Británii nebo ve Spojených státech amerických.

14. Seznam použitých zdrojů

Best Of U Kulatého stolu, 2022, Scientologové – co víme o náboženství Toma Cruise? YouTube video. [cit. 2024-04-16]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=CnZ2nU-gtTc>

Cesty etické výchovy v České republice. Online. Centrum rozvoje charakteru. Dostupné z: <https://www.cerc.cz/eticka/cesty-eticke-vychovy-v-ceske-republice>. [cit. 2024-04-03].

CIROKOVÁ, Kristina. Policie navrhla obžalovat učitelku za popírání války na Ukrajině. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-kauzy-policie-navrhla-obzalovat-ucitelku-za-popirani-valky-na-ukrajine-228506>. [cit. 2024-04-05].

CIROKOVÁ, Kristina. Potrestejte žáka, co mě nahrál, žádá učitelka, která šířila dezinformace. Online. 2022. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-kauzy-potrestejte-zaka-co-me-nahrал-zada-ucitelka-ktera-sirila-dezinformace-198997>. [cit. 2024-04-05].

CIROKOVÁ, Kristina. V Kyjevě se nic nedeje, tvrdila učitelka. Děti ji tajně nahrály. Přijde o práci. Online. 2022. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/porady-teren-v-kyjeve-se-nic-nedeje-tvrdila-ucitelka-deti-ji-tajne-nahraly-prijde-o-praci-198415>. [cit. 2024-04-05].

Code of Ethics for Educators. Online. Association of american educators. Dostupné z: <https://www.aeteachers.org/index.php/about-us/aae-code-of-ethics>. [cit. 2024-04-04].

DOROTÍKOVÁ, Soňa. Profesní etika učitelství. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2003. 105 s. Školský management. Řízení školy a pedagogického procesu. ISBN 80-7290-102-8.

Etický kodex učitele vznikl zcela netransparentně a za zády učitelů. Online. PEDAGOGICKÁ KOMORA. 2022. Dostupné z: <https://www.pedagogicka-komora.cz/2022/12/eticky-kodex-ucitele-vznikal-zcela.html>. [cit. 2024-04-03].

GÖBELOVÁ, Taťána. Profesní hodnoty a etické principy v práci učitele. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2015. 119 s. ISBN 978-80-7464-808-3.

HAYEK, Jimmy. Scientologové pořádají na školách protidrogové přednášky a společnost mlčí. Online. 2013. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20150109184255/http://jimmyhayek.cz/scientologove-poradaji-na-skolach-protidrogove-prednasky-a-spolecnost-mlci/>. [cit. 2024-04-17].

JANKOVSKÝ, Jiří. Etika pro pomáhající profese. Vyd. 1. Praha: Triton, 2003. 223 s. ISBN 80-7254-329-6

JANOŤSKOVÁ, Anna. Profesní etika učitelů a etické problémy v učitelské praxi. Bakalářská práce, vedoucí Strouhal, Martin. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra pedagogiky, 2022.

KARTOUS, Bob. Online. Komentář: Existuje svoboda učitele šířit dezinformace? 2022. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-komentar-existuje-svoboda-ucitele-sirit-dezinformace-198416>. [cit. 2024-04-10].

KOPŘIVA, Karel, 2000. Lidský vztah jako součást profese: psychoterapeutické kapitoly pro sociální, pedagogické a zdravotnické profese. 4. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-429-X

Královéhradecký kraj. Informace Sekretariátu Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky [online]. 2005 [cit. 2024-03-23]. Dostupné z: <https://www.khk.cz/cz/krajsky-urad/skolstvi/prevence-soc-patologickyh-jevu/informace-sekretariatu-rady-vlady-pro-koordinaci-protidrogove-politiky-19371/>

Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky. Online. Etický kódex pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov. Dostupné z: <https://www.minedu.sk/eticky-kodex-pedagogickyh-zamestnancov-a-odbornyh-zamestnancov/>. [cit. 2024-03-14]

Nešlo o trestný čin. Soud opět osvobodil učitelku, která popírala válečné zločiny. Online. 2024. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/soud-ucitelka-popirani-valecnych-zlocinu.A240125_130347_domaci_sdlk. [cit. 2024-04-05].

PELCOVÁ, Naděžda a Ilona SEMRÁDOVÁ. Fenomén výchovy a etika učitelského povolání. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2636-9

Robert Čapek. Online. Takzvaný etický kodex vznikl neeticky: mlžení, klam a lež. 2022. Dostupné z: <https://robertcapek.cz/takzvany-eticky-kodex-vznikl-neeticky-mlzeni-klam-a-lez/>. [cit. 2024-04-03].

Scientology. The Scientology Creeds and Codes [online]. 2024 [cit. 2024-03-23]. Dostupné z: <https://www.scientology.org/what-is-scientology/the-scientology-creeds-and-codes/>

Teachers' standards. Online. GOV.UK. 2021. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/publications/teachers-standards>. [cit. 2024-04-04].

Tvrdila žákům, že se v Kyjevě nic neděje. Soud učitelku zprostil obžaloby. Online. 2024. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/soud-ucitelka-ukrajina-rusko-valka-popirani-genocidy.A230621_152521_domaci_prch. [cit. 2024-04-05].

Učitelka popírala před žáky ruské zločiny na Ukrajině. Soud teď zrušil osvobozující verdikt. Online. 2024. Dostupné z: <https://cnn.iprima.cz/ucitelka-popirala-pred-zaky-ruske-zlociny-na-ukrajine-soud-zrusil-osvobozujici-verdikt-415793>. [cit. 2024-04-05].